

VVA•A MAGAZINE

Hogeschool
Van Hall Larenstein
Yuverta mbo Velp

1•2023

**Carrièredag
Leeuwarden op
16 maart: pak je
kansen**

**120 jaar bos- en
natuuronderwijs
met lancering
hotspot**

**Alumni dragen
bij aan de
energietransitie
van Nederland**

Hoofredactie

Ria Dubbeldam (GAW)

Redactie

Robin Bromberg, Leonie Heutinck, Edwin Vriezen

Ledenadministratie

VVA Aristaeus
Postbus 350, 6880 AJ Velp
T 026-3695725
E els.themmen@hvhl.nl
www.vva-aristaeus.nl

Advertentieverkoop

Medialijn bv, Rebecca de Winter
T 0314-763735
E r.dewinter@medialijn.nl

Opzeggen lidmaatschap

Schriftelijk voor 1 december 2023.

Copyrights

Het auteursrecht berust bij de uitgever en de
auteurs. Overname van artikelen wordt
gewaardeerd, mits voorzien van een deugdelijke
bronvermelding.

Aansprakelijkheid

De uitgever en auteurs streven naar juistheid van
de informatie. De uitgever en auteurs aanvaarden
geen aansprakelijkheid voor schade die het gevolg
is van handelingen gebaseerd op onze informatie.

Bestuur VVA Aristaeus

Voorzitter / IJsbrand Velzeboer,
ijsbrand@vva-aristaeus.nl
Penningmeester / Michel Tol,
michel@vva-aristaeus.nl
Secretaris / Ninja Blok,
ninja@vva-aristaeus.nl

Druk / Senefelder Misset B.V.

Vormgeving / GAW ontwerp+communicatie,
Wageningen

Oplage / 3.500

Coverfoto / Hogeschool Van Hall Larenstein
Leeuwarden
ISSN 1879-422X

Beste leden, alumni en studenten,

Het frisse voorjaar komt eraan

Voor een voedingsmiddelentechnoloog zoals ik uit het noorden van Nederland is het altijd een verademing om in Velp over het fraaie landgoed Larenstein te mogen struinen, al dan niet onder begeleiding. In feite is dit landgoed de droom van een waanzinnig geworden tuinman. Compleet met een eigen bronbeek, watervalletjes en fantastisch mooie en hoge bomen. Er is ook een oude begraafplaats van het voormalige klooster dat gelukkig sinds lange tijd niet meer gebruikt wordt. Dit landgoed is de thuisbasis van Hogeschool Van Hall Larenstein, locatie Velp en Yuverta mbo Velp. Welke scholen kunnen zeggen dat ze over zo veel culturele en botanische inboedel beschikken? Onze alimni-vereniging VVA Aristaeus gaat hier zeker meer mee doen. Zo hebben we het plan opgevat om volgend jaar samen met Yuverta mbo Velp een snoeimasterclass te verzorgen. We zien ernaar uit.

Activiteitenkalender puilt weer uit

In de periode voor de zomervakantie hebben we diverse mooie activiteiten voor onze leden in petto. Kijk de agenda op pagina 7 er maar op na. De leukste activiteit wellicht is de excursie naar de Biesbosch. We gaan er rondvaren met boswachter Harm Blom, die begin februari in het tv-programma *Binnenstebuiten* nog enthousiast vertelde over de nestelplaats van de visarend en de hoge zwarte populieren bejubelde. De excursie op 31 maart is al wel volgeboekt, maar niet getreurd: stuur een mail naar els@vva-aristaeus.nl, want bij voldoende aanmelding organiseren we gewoon een nieuwe excursie. De Carrièredag op 16 maart in Leeuwarden is een prachtig evenement waar de school, bedrijfsleven, studenten en afgestudeerden elkaar treffen. Studenten kunnen er hun hengels uitgooien naar een mooie stage of mooie carrière na het afstuderen. Voor het najaar staan ook veel nieuwe activiteiten op de rol. Els Themmen is de persoon die het bestuur hiermee op bezielende wijze ondersteunt. Graag geef ik haar vanaf deze plaats een applaus. Chapeau Els! Houd je mailbox, de website www.vva-aristaeus.nl en dit magazine goed in de gaten en wees er snel bij om je aan te melden, want vaak is er maar beperkt plaats.

Graag heet ik jullie welkom op een van onze activiteiten. Met frisse neus gaan wij het jaar 2023 in!

IJsbrand Velzeboer,
voorzitter VVA Aristaeus

INHOUD • 1 • 2023

8

4 Deelnemers Carrièredag Leeuwarden

8 'Wij dragen bij aan de energietransitie van Nederland'

Edzo Oosterhuis (TenneT) en Casper Helmes (Liander) werken beiden aan het nieuwe elektriciteitsverdeelstation Oosterhout.

11 Column: Onze alumnus in Finland

Robin Bromberg is verhuisd naar Finland. Als afgestudeerd bos- en natuurbeheerder doet hij verslag over verduurzaming in dat land.

12 Stelling: 'De landbouw heeft een goede toekomst in Nederland'

De landbouw staat voor grote uitdagingen, waarvan terugdringing van de stikstofuitstoot momenteel het meest in het oog springt, maar er komt meer op de boeren af.

16 Wafilin Systems BV is startup-fase inmiddels ontgroeid

Het was nooit de bedoeling om zijn vader op te volgen. Toch mag Jos van Dalfsen zich sinds vorig jaar mededirecteur noemen van Wafilin Systems BV.

18 Viering 120 jaar bos- en natuuronderwijs met lancering hotspot

Kom naar de bijeenkomst op 18 maart om het jubileum en de lancering van de hotspot te vieren! Alle oud-studenten, het werkveld en andere geïnteresseerden zijn van harte uitgenodigd.

25 Carrière van Leonie Tijmsma

Sinds ze voor stichting FLORON de communicatie verzorgt, zit ze helemaal op haar plek.

26 Waterschapsverkiezingen

Julia Goets (19), laatstejaarsstudent Watermanagement bij Yuverta mbo Velp, staat voor het CDA op plaats zes bij waterschap Aa en Maas.

28 'Ons onderzoek is in de volgende fase beland'

Hogeschool Van Hall Larenstein heeft op beide locaties een onderzoeksdirecteur. Dit keer praten we verder met Niek de Boer, directeur onderzoek in Leeuwarden.

En verder:

VVA-A nieuws en advertorials

12

16

26

28

Carrièredag Leeuwarden 16 MAART

DEELNEMENDE BEDRIJVEN EN ORGANISATIES

Programma Carrièredag

- 10.00 – 15.00 uur Carrièremarkt
- 11.30 – 12.30 uur Inspiratiecollege door VHL-alumnus Douwe Faber (directeur/eigenaar Ekwadraat) in auditorium
- 15.30 – 17.00 uur Netwerkborrel en prijsuitreiking cadeaubon

Kijk op www.vva-aristaeus.nl voor de meest actuele deelnemerslijst, want er komen nog steeds bedrijven bij.

VVA-A NIEUWS

Carrièredag 16 maart opent met inspiratiecollege

De Carrièredag in Leeuwarden – georganiseerd door VVA Aristaeus in samenwerking met Hogeschool Van Hall Larenstein – kan gelukkig weer fysiek plaatsvinden. Op 16 maart, 10:30-17:30 uur, ontmoeten bedrijven, studenten en afgestudeerden elkaar. Op de Carrièremarkt presenteren vele bedrijven zich en vacatures vind je op een fysieke presentatiewand. Afsluitend is er een netwerkborrel om op een informele manier verder contacten te leggen.

Maar de dag begint met een 'inspiratiecollege' van alumnus Douwe Faber (afgestudeerd in 1998), die je niet mag missen. Faber is oprichter en eigenaar van Ekwadraat, een onderneming die bedrijven, gemeenten en ondernemers begeleidt bij het realiseren van duurzame energieprojecten. Dit doen ze onder meer op het gebied van energiebesparing, zonne-energie, biomassa, vergisting, aardwarmte, circulaire economie, warmtetransitie, energietransitie en windenergie. Zijn college belooft een enthousiasmerend verhaal te worden over ondernemerschap, hoe hij zover gekomen is met zijn onderneming, wat zijn drijfveren zijn, wat hij uiteindelijk aan zijn opleiding heeft gehad, et cetera. Benieuwd naar de bedrijven die aan de Carrièredag deelnemen? Kijk op de pagina hiernaast of op www.vva-aristaeus.nl voor de meest actuele deelnemerslijst, want er komen nog steeds deelnemers bij.

Nieuw lectoraat Eiwittransitie voor voeding van de toekomst

Martina Sura is per 1 januari gestart als lector Eiwittransitie bij Hogeschool Van Hall Larenstein in Leeuwarden. Het nieuwe lectoraat heeft als doel om via het toepassen van nieuwe inzichten en technieken de eiwittransitie te versnellen. Het accent zal liggen op gezond en duurzaam geproduceerd voedsel. Sura is een bekend gezicht bij de hogeschool en in het werkveld. De geboren Tsjechische volgde haar master en PhD in microbiologie aan de Universiteit voor Scheikunde en Technologie in Praag. Na haar promotie werkte ze als assistent professor aan dezelfde universiteit en vervolgens ging ze in Leeuwarden aan de slag als docent-onderzoeker

bij de opleiding Biotechnologie. Vanuit haar functies als senior onderzoeker en als docent-onderzoeker heeft Sura haar kennis van microbiologie en biotechnologie, genetische modificaties en de rol van microben (zoals bacteriën) in de bodem, planten en menselijke gezondheid uitgebouwd. Deze kennis gaat ze inbrengen voor de eiwittransitie. Vanuit haar nauwe verbondenheid met en haar liefde voor het onderwijs ziet ze eveneens volop mogelijkheden om bijdragen te leveren aan de opleidingen van HVHL. Bijvoorbeeld via het integreren van onderzoeksvragen in de onderwijsprogramma's. Lees meer over de lectoraten bij HVHL op 28.

Ute Sass-Klaassen lector Duurzaam Bosbeheer

Tijdens het mid-term symposium Duurzaam bosbeheer op 10 februari op Larenstein heeft de nieuwe lector Duurzaam Bosbeheer Ute Sass-Klaassen zich voorgesteld en het lectoraat geïntro-

duceerd. Sass-Klaassen verricht bosbiologisch en dendrologisch onderzoek bij Wageningen UR en gaat nu dus ook aan de slag bij HVHL. Het lectoraat richt zich op de vraag hoe bossen zo beheerd

en ingericht kunnen worden dat ze kunnen functioneren als robuust, veerkrachtig, economisch en maatschappelijk verantwoord systeem, waardoor bossen op de lange termijn in staat zijn haar

belangrijke maatschappelijke functies te kunnen (blijven) vervullen. Lees meer over de lectoraten bij HVHL op 28.

Afscheid van Gerben Donker als bestuurslid

Tijdens de ALV op 2 december heeft Gerben Donker afscheid genomen als bestuurslid van VVA Aristaeus. Gerben heeft eerst als Aristaeus-bestuurslid jarenlang constructief en nauwgezet meegedacht met de Leeuwarder alumnivereniging. Tijdens het fusieproces met VVA Larenstein was hij de vaste contactpersoon vanuit Aristaeus voor het VVA-bestuur. Na de formalisering van de fusie tot VVA Aristaeus in januari 2021 heeft Gerben veel werk verzet om de zaken binnen de nieuwe vereniging verder op poten te zetten, onder meer door de kosten in de hand te houden en het verzorgen van een cloud-omgeving voor het VVA-A-bureau.

Een bekende uitspraak van hem tijdens bestuursvergaderingen was: 'Ik heb nog één klein dingetje ...!', waarna hij iets noemde wat toch niet onbelangrijk bleek te zijn. Ook nu hij geen bestuurslid meer is, houdt hij vanaf de zijlijn wat betreft de digitalisering nog een oogje in het zeil. We danken Gerben voor zijn inzet als bestuurslid en zijn blijvende betrokkenheid.

Werken bij Eelerwoude?

Ga naar werkenbijeelerwoude.nl

Op weg naar 100% natuurinclusief ▶

EEN VOLGENDE STAP IN JE CARRIERE ZET JE MET IPC

Een nieuwe of andere functie in boomverzorging of -beheer? Daar waar het in boomverzorging en boombeheer vooral gericht was op kostenbeheersing en veiligheid zijn nu biodiversiteit, klimaatbeheersing en duurzaamheid de kernwoorden. De modulaire opleidingen van IPC Groene Ruimte voorzien hierin en zijn branche en Europees erkend en leiden op tot professionals in boomverzorging, -advies en -beheer.

Neem voor meer informatie contact op met IPC Groene Ruimte - Don van Rossen, 026-3550100 | ipcgroen.nl

Breeding to feed the world

We are always looking for talent!

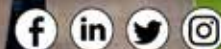
Would you like to join us in our challenge to feed the world?

Visit our Careers & Learning page to check out internships and job openings.

Sonja van de Wal
Junior Production Specialist

enzazaden.com

VVA-A NIEUWS

Afgestudeerden Leeuwarden winnen scriptieprijsen

Twee van de drie Van Welderen Rengers scriptieprijsen 2022 zijn naar afgestudeerden van Hogeschool Van Hall Larenstein in Leeuwarden gegaan. Martine Kleinhoven, inmiddels afgestudeerd in Dier- en veehouderij, won in de categorie hbo met haar onderzoek naar de effecten van het toevoegen van Synvital+ aan het melkveerantsoen van Holstein-koeien, om zo een reductie in de stikstofemissie te krijgen. Nieuw was de prijs voor

associate degree (AD) studenten. De prijs werd toegekend aan Alisa Herijgers, afgestudeerde AD Melkveehouderij, voor haar onderzoek naar de herinrichting van bedrijfsvoering van het familiebedrijf melkveehouderij Herijgers-Duursma. Beiden ontvingen een cheque van €750,-. Alisa werkt inmiddels bij accountantskantoor Flynth adviseurs en accountants in Drachten en Martine bij agrarisch leverancier Hoogland BV in Leeuwarden.

Het Van Welderen Rengersfonds reikt jaarlijks scriptieprijsen uit aan de beste afstudeerwerkstukken van de Friese hogescholen. Baron Th. van Welderen Rengers (1867-1945) heeft zijn bezit nagelaten aan het Van Welderen Rengersfonds nagelaten met als doel om zijn kapitaal in te zetten voor het stimuleren van de economische welvaart in Friesland.

Topopleiding Management van de Leefomgeving

In de Keuzegids HBO 2023 heeft de opleiding Management van de Leefomgeving voor de tweede keer het predicaat Topopleiding gekregen en in de ranking Beste Studies 2022 van Elsevier een gouden medaille behaald. Een prachtig resultaat voor een opleiding die zes jaar geleden is begonnen. De tweede lichting afgestudeerden is klaargestoomd voor de arbeidsmarkt en vinden eenvoudig een baan.

Cursussen serious game over bedrijfsovername

Docenten en studenten van Hogeschool Van Hall Larenstein in Leeuwarden hebben

samen met 8D Games, NHL Stenden en het werkveld een bordspel voor bedrijfsopvol-

gers in de agrarische sector ontwikkeld. Het bordspel maakt een moeilijk onderwerp op een laagdrempelige manier bespreekbaar. De interesse in het agrarisch onderwijs voor deze serious game 'Om Tafel' is zo groot, dat er extra bordspellen zijn gemaakt en er ook een gebruikscursus is ontwikkeld om de gebruiksmogelijkheden van het spel te verken-

nen. Op HVHL in Leeuwarden volgen deelnemers een dagdeel met speluitleg, ontvangen een certificaat en krijgen twee bordspellen mee om op de eigen onderwijsinstelling in te kunnen zetten. De eerste cursussen zijn inmiddels gehouden. Bedrijfsopvolgers en geïnteresseerden die meer willen weten, kunnen een mail sturen naar info@hvhl.nl.

Agenda VVA Aristaeus

16 maart, 10.30-17.30 uur
Carriëredag, organisatie VVA Aristaeus i.s.m. HVHL.
Locatie: Leeuwarden

18 maart, 10.00-16.00 uur
Viering 120 jaar onderwijs Bos- en natuurbeheer.
Lancering Groene Hotspot Boom, bos en natuur
Locatie: Yuverta mbo Velp

31 maart, 11.00-16.00 uur
Excursie Biesbosch. Volge-

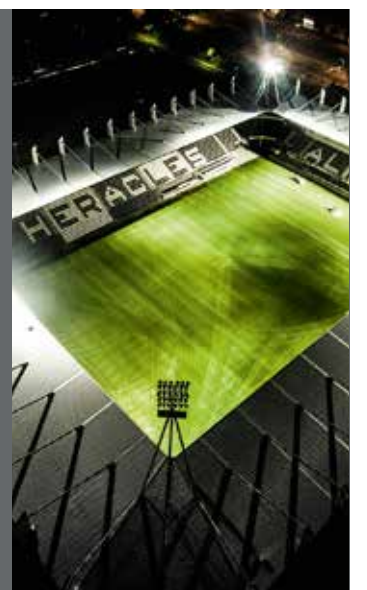
boekt. Stuur een mail naar els@vva-aristaeus.nl als je geïnteresseerd bent. Bij voldoende animo komt er een extra excursie. Gratis voor leden, niet-leden €20,00.

14 april, tijd volgt
Excursie aanleg en onderhoud sportvelden door CSC Sport o.l.v. VHL-alumnus Stefan Oelderik.

28 april, 13.30-15.30 uur
Excursie Kaasboerderij Remeker
www.remeker.nl
Locatie: Lunteren

12 mei, tijd volgt
Avondexcursie Vleermuizen o.l.v. Ninja Blok, vleermuiswerkgroep KNNV Zwolle.

Deelname activiteiten zie www.vva-aristaeus.nl, agenda.

‘Wij dragen bij aan de energietransitie van Nederland’

Links Casper Helmes en rechts Edzo Oosterhuis.

INTERVIEW

Nederland, vooral het bedrijfsleven, staat te springen om meer stroom en de teruglevering van elektriciteit van windturbines en zonnenvelden is een opgave. Edzo Oosterhuis (TenneT) en Casper Helmes (Liander) dragen hun steentje bij aan de energietransitie van Nederland. Ze werken beiden aan het nieuwe elektriciteitsverdeelstation Oosterhout.

De poort staat open en we rijden langs indrukwekkende transformatoren het terrein op. Eenmaal op de parkeerplaats verzoekt Edzo ons de auto andersom in het parkeervak te zetten: met de neus naar voren, zodat je bij een calamiteit snel weg kunt. Dan volgt de inschrijving en krijgen we veiligheidsschoenen en een geel hesje. Alle veiligheidsinstructies worden strikt gevolgd. Het is verplicht, zelfs nu het hoogspanningsstation nog niet in werking is gesteld. Een dag later zal de hoogspanning worden getest, en als de test slaagt gaat het eerste energiecircuit in bedrijf. Edzo: ‘Dan staat er 150 kV op het station en kom je niet meer zo makkelijk op het terrein. Het gevaarlijke van hoogspanning is dat je het niet ziet en ruikt. Je kunt het hooguit een beetje horen en voelen. Het is levensgevaarlijk als je ermee in aanraking komt. Het station is in principe onbemenst en wordt op afstand aangestuurd. Als we hier zelf aan het werk zijn, schakelen we het betreffende deel uit. Bij calamiteiten komen er natuurlijk storingsmonteurs.’

Weerzien na jaren

We realiseren ons steeds meer hoe bijzonder het is, dat we een kijkje kunnen nemen binnen de hekken van het elektriciteitsverdeelstation. We hadden geen dag later moeten zijn. We bekijken de open schakeltuin met tien 150 kV-velden van TenneT en kijken uit op het gesloten 150/20 kV station van Liander. Even later aan de koffie leggen Edzo en Casper uit wie wie is en wat ze doen. Ze kennen elkaar nog van school, van de studie Land- en Watermanagement. Ze zaten in hetzelfde jaar en hebben eens een project samen gedaan. Hier komen ze elkaar weer tegen. Voor het eerst. Edzo is als projectleider uitvoering bij TenneT, de landelijke beheerder van het hoogspanningsnetwerk, verantwoordelijk voor de realisatie van het transformatorstation en de aantakking van de verbindingen met Liander. Casper heeft zich als omgevingsmanager van regionale netbeheerder Liander vooral beziggehouden met het gehele voortraject om een geschikte locatie te vinden voor het elektriciteitsverdeelstation, de grond te verwerven en de realisatie planologisch mogelijk te maken. Casper: ‘Liander beheert het gas- en elektranet in Gelderland, Flevoland, Noord-Holland, Friesland en een deel van Zuid-Holland. Op plekken zoals hier bij Nijmegen takken we aan op het landelijke netwerk, waardoor we de mensen thuis, windmolens en bedrijven tot in de haarvaten kunnen bedienen met elektriciteit.’ Edzo: ‘We leggen het wel eens als volgt uit: TenneT is beheerder van de snelwegen en Liander

van de provinciale en gemeentelijke wegen.’ Casper: ‘Ik ben 5, 6 jaar vanaf het eerste signaal van onze netarchitecten, dat er hier in het energienet wat moest gaan gebeuren, bezig geweest om de locatie te vinden en de grond te verwerven. Ook is de planologische procedure doorlopen om het transformatorstation hier mogelijk te maken. Het elektriciteitsnet in Nijmegen-Noord zou helemaal vol gaan lopen. Dat speelt overal in Nederland door de elektrificatie van de samenleving, maar dit was een van de eerste gebieden waar het duidelijk werd. Wat in dit gebied specifiek speelt zijn de windmolens en de zonnenvelden die hier aangelegd worden, de bedrijventerreinen die hier ontwikkeld worden en dan is er ook nog de stad Nijmegen die de Waal oversteeft: de zogenoemde Waalsprong met 3000 tot 3500 woningen. Dat hele pakket zorgt voor een enorme vermogensvraag, waarvoor veel meer capaciteit nodig is. Het bestaande, kleine station zou dat allemaal niet aankunnen. We zijn in gesprek gegaan met TenneT over we hoe dit zouden gaan oplossen. Uiteindelijk waren we het erover eens dat hier een nieuw elektriciteitsverdeelstation moest komen waarmee we de komende tientallen jaren vooruit kunnen om alle ontwikkelingen mogelijk te maken.’ Edzo: ‘Dat was het idee .... Maar de ontwikkelingen gaan zo snel. De snelle elektrificatie van BV Nederland is natuurlijk wel hartstikke goed voor het milieu, daar ligt ook onze connectie met Larenstein. ‘Groen moet je doen’ was de slogan toen we op school waren, een heel pakkende slogan waar wij nu volop invulling aan geven.’

Landschappelijke inpassing

Invulling van die slogan gebeurt onder meer via de landschappelijke inpassing. Casper: ‘Over de inpassing van het terrein hebben we veel gesprekken gevoerd met de gemeente. Als je van de snelweg komt, is het station namelijk het eerste wat je ziet. Het is de entree van Oosterhout en de Waalsprong. Daarom hebben we goed naar de karakteristieken van het landschap gekeken. We hebben besloten hier een energielandschap proberen te willen creëren. Er zijn al windturbines. Vanuit het idee van een energielandschap hebben we een inpassingsplan gemaakt voor de beplanting en hebben we de gebouwen een verticale houtstructuur gegeven.’ Edzo: ‘Een mooiere inpassing bereiken we ook door hoge hoogspanningsmasten te slopen. De hoofdkabel hebben we ondergronds gebracht. Dat ging niet

‘De snelle elektrificatie van BV Nederland is hartstikke goed voor het milieu, daar ligt ook onze connectie met Larenstein. ‘Groen moet je doen’ was de slogan toen we op school zaten’

Edzo Oosterhuis

Opleiding:
MBCS, Land- en Watermanagement (1996), Hogeschool Van Hall Larenstein, Land- en Watermanagement (2001), Radboud Universiteit, Bedrijfskunde (2014)

Carrière:
Functies bij Yacht Technology, Heijmans Sport en Groen en Grondmij (2004-2013), Werkzaam bij TenneT in diverse functies, tegenwoordig projectmanager uitvoering (sinds 2013)

Casper Helmes

Opleiding:
Hogeschool Van Hall Larenstein, Land- en Watermanagement (2000)

Carrière:
Sr. projectleider Ruimtelijke Ordening en trainer opleidingscentrum bij Antea Group Nederland (2000-2014), Omgevingsmanager en planoloog bij Liander (sinds 2014) Procesmanager en vakgroepcoach bij Liander (sinds 2021)

zonder slag of stoot. Uit grondonderzoek bleek dat halverwege het tracé mogelijk asbestvervuiling zit en tijdens het archeologische onderzoek werd op een Romeins grafveld gestuit. We hebben daarom de eerste 800 meter van de ondergrondse bekabeling niet gegraven, maar een diepe boring eronderdoor gedaan. Zo werken we steeds verder details uit. Rondom de transformatoren is al gras gezaaid. Langzaam groeiend, want dan hoeven we minder vaak te maaien. In maart gaan we verder met de landschappelijke inpassing. We gaan bomen en struiken planten en er komt een poel. Allemaal op en top Larenstein-werk. Voor de elektrotechnische kennis heb ik wel technisch geschoolde collega's, maar wat betreft de landschappelijke inpassing en om alle disciplines aan elkaar knopen, komt mijn Larenstein-achtergrond goed van pas.'

Overleg met de omgeving

Het vinden van een geschikte plek voor het transformatorstation was nog een hele opgave. Casper heeft het hele gebied van Nijmegen-Noord van a tot z bestudeerd. In de oksel van de A15 op een bedrijven-terrein werd een geschikte locatie gevonden. In gesprek met de gemeente kon de grond worden aangekocht. Een voordeel van deze plek is onder meer dat er niet veel woningen in de nabije omgeving zijn. Het station zal waarschijnlijk weinig overlast geven. 'Toch zijn er altijd zorgen bij mensen', zegt Edzo, 'bijvoorbeeld over het geluid dat de transformatoren afgeven. Een elektriciteitsverdeelstation ligt sowieso altijd gevoelig. Je bouwt toch iets nieuws in de voorheen groene omgeving. Onlangs kregen we nog een klacht over de verlichting die net iets te hoog was afgesteld, waardoor het licht in de huizen aan de andere kant van de snelweg scheen. Dat soort zaken willen we serieus behandelen en oplossen. We zijn bij de mensen in de woonkamer gaan staan en iemand hier op het station heeft de lampen op onze aanwijzingen aangepast. Het is nu helemaal tiptop in orde.' Casper: 'Ja, wij hebben in de planologische procedure bezwaarschriften gekregen over de gekozen locatie en er waren mensen die naar de Raad van State wilden stappen. Het was heel hard werken om de bezwaren goed te behandelen en oplossingen te vinden. Uiteindelijk is het prima afgelopen en konden we op tijd met de bouw beginnen. Dat wilden we graag. Er stonden al bedrijven op de wachtlijst, waarvoor we om tijdelijk hen te helpen een noodvoorziening hebben moeten maken door vanuit een ander station extra vermogen deze kant op te krijgen. Die wachtlijst is straks door de opening van dit station opgelost.'

Stoom en kokend water

Een vraag die maar blijft hangen is hoe het toch kan dat de congestie op het elektriciteitsnet maar voortduurt. Was de elektrificatie van Nederland niet al jaren geleden te voorzien en waarom is er niet tijdig op geanticipeerd? Edzo: 'Die vraag krijgen we altijd. Ja, we hebben voorzien dat er heel veel extra elektrisch vermogen nodig zou zijn, maar dat die vraagcurve in zo'n korte tijd zo snel zou stijgen niet.' Casper: 'Bedenk dat om een station als deze neer te zetten, je door vergunningsprocedures zo een jaar of 6, 7, 8 bezig bent. We proberen met stoom en kokend water het hele been erbij te trekken, maar de komende jaren zal het elektriciteitsnet nog wel overal piepen en kraken.' Edzo: 'Extra complicerend is dat we aan de Autoriteit Consument en Markt (ACM), onze toezichthouder, goed moet uitleggen waarom we bepaalde investeringen willen doen. We zijn beide een publieke organisatie, en werken dus met publiek geld dat we doelmatig moeten inzetten. Dus in een gebied als Drenthe, waar weinig mensen wonen en relatief weinig vermogensvraag is, hebben we dunnere kabels aangelegd. Als er dan ineens in recordtijd zonnepanelen worden aangelegd en windturbines worden gebouwd, is er heel veel afvoer van vermogen nodig, terwijl er een ienemieniekabeltje ligt. Het is zoals Casper zegt: voordat er een nieuwe kabel ligt, zijn we jaren verder. We kunnen het niet bijbenen, ook vanuit wet- en regelgeving niet.'

Larensteiners gezocht

Casper vult dan aan: 'Een belangrijke beperkende factor is ook het grote tekort aan technisch personeel. Dat blijft de komende jaren spelen. Er zijn duizenden mensen nodig om alles te maken. Ook Larensteiners zijn hard nodig. Tien jaar geleden toen ik bij Liander in dienst kwam, was ik de eerste omgevingsmanager. Inmiddels zijn we met 25 omgevingsmanagers. Dat geeft wel aan hoe we zijn gegroeid om de zoektocht naar plekken voor dit soort stations te bouwen. Daar hebben we veel mensen voor nodig. Het zoeken naar een locatie als deze, het zorgen dat je de grond verwerft, de planologische procedures goed doorlopen met de gemeente; het is allemaal Larenstein-werk.' Edzo: 'Goed dat je dit benoemt. Ook bij TenneT zitten veel Larensteiners: projectleiders, rentmeesters, vergunningenadviseurs, RO-adviseurs, werkvoorbereiders, projectcoördinatoren et cetera, en we hebben nog steeds nieuwe collega's nodig. Dus Larensteiners: we staan om jullie te springen.'

TEKST RIA DUBBELDAM
FOTO'S HANS DIJKSTRA/GAW.NL

COLUMN

Onze alumnus in Finland

Wat we kunnen leren van het Finse statiegeldsysteem

In 2021 brachten de Finnen gemiddeld 95 procent aan gekochte blikjes en flesjes terug. Het is voor mij allang geen verrassing meer dat het statiegeldsysteem hier zo goed werkt. Juist doordat de Finnen zijn opgegroeid in een natuurrijk land, is er veel aandacht voor de omgeving. Zo zie ik weinig zwerfafval liggen en kun je van bijna alle drankverpakkingen statiegeld terugkrijgen.

Finland begon al in 1952 met het invoeren van het statiegeldsysteem op glazen flessen. Dit gebeurde door de Olympische Spelen, waarbij een bedrijf 720.000 flesjes frisdrank doneerde. Daartegenover stond de afspraak dat de lege flessen terug zouden keren naar de producent. Dat smaakte naar meer. In 1996 kwam er statiegeld op aluminium blikjes. PET-flessen werden in 2008 toegevoegd en gerecyclede glazen flessen in 2012. Het non-profit bedrijf Suomen Palautuspakkas Oy, kortweg Palpa genoemd, verzorgt landelijk de inzameling, recycling en hergebruik. Zo'n tweehonderd bedrijven betalen contributie aan dit bedrijf, waardoor zij geen verpakkingsbelasting op hun drankproducten hoeven te betalen.

Het systeem is een belangrijk onderdeel van de circulaire economie. Juist door flesjes en blikjes te recyclen wordt er veel energie en grondstoffen bespaard en zwerfafval voorkomen. Zo kost de productie van een gerecyclede aluminium blikje slechts vijf procent van de energie die nodig is voor de productie van een nieuw blikje. En het omsmelten van bestaand glas kost 30 procent minder energie dan het maken van nieuw glas.

Net als in Nederland staan de meeste inleverautomaten in winkels, maar er zijn ook inleverpunten in winkelcentra, waardoor je niet eens meer de winkel in hoeft. Iets wat ik in Nederland mis, is dat alle punten een desinfectiedispenser hebben en soms zelfs een wasbak om plakkerige vingers te wassen. Daarnaast maakt het niet uit of een blikje of flesje beschadigd is. Deuk erin? Etiket weg? De automaat neemt het alsnog in. Het inlevergemak en statiegeld op bijna alle drankverpakkingen zorgt ervoor dat er per Fin jaarlijks zo'n 373 flesjes en blikjes worden ingeleverd. Aangezien op blikjes 15 cent statiegeld zit, op kleine flessen 20 cent en op grote flessen 40 cent heeft de gemiddelde Fin het ervoor over om ze in te leveren bij het boodschappen doen. Ook bedrijven zoals in de horeca retourneren containers aan de drankaanbieders.

Het Finse systeem kan als voorbeeld dienen voor Nederland. We zijn al goed op weg met de hopelijk snelle toevoeging van blik en de ambitie van de NS om vijftig inleverautomaten op stations te plaatsen. Met een verhoging van het statiegeld, het kunnen inleveren van een beschadigde fles of blik, handreinigingsmogelijkheid én statiegeld op blik en alle plastic flesjes, heb ik er alle hoop op dat het ook in Nederland gaat lukken om een grotere bijdrage te leveren aan de circulaire economie.

ROBIN BROMBERG

Robin Bromberg is in de zomer van 2022 naar Finland verhuisd voor zijn partner. Als afgestudeerd bos- en natuurbeheerder (2018) voelt hij zich thuis in het bos- en merenrijke land. Alleen al de hoofdstad Helsinki bestaat voor meer dan veertig procent uit groene ruimte. Vanuit zijn nieuwe land doet hij verslag over verduurzaming en vergelijkt hij de Finse met Nederlandse aanpak.

Flessen inleveren in een winkelcentrum.

Inzamelgemak en handen wassen bij de ingang van een kleine supermarkt.

Makkelijk recyclen naast de Lidl.

Twee Finnen leveren snel flessen en blikjes in naast een supermarkt.

‘Landbouw heeft een goede toekomst in Nederland’

De landbouw in Nederland staat voor grote uitdagingen, waarvan terugdringing van de stikstofuitstoot momenteel het meest in het oog springt, maar er komt meer op de boeren af waardoor ze willen stoppen, geen opvolger hebben of willen emigreren. Heeft de landbouw in Nederland een toekomst en hoe ziet die er dan uit?

SAMENSTELLING RIA DUBBELDAM

Alisa Herijgers

- AD Melkveehouderij, 2022
- Assistent accountant bij Flinth en beoogd bedrijfsopvolger melkveebedrijf

‘Nederland is een geschikt landbouwland. We hebben een gunstig klimaat, vruchtbare grond, brede kennis en een goede positie in de markt wereldwijd. Allerlei ingrediënten om goed te kunnen boeren. Maar of de landbouw in Nederland een goede toekomst heeft, ligt in de handen van de Europese regelgeving, het Nederlandse kabinet maar ook aan onszelf. Doordat de EU steeds strengere doelen stelt en er door het kabinet extremere maatregelen moet worden genomen, **zakt de moed mij als jonge opvolger van ons melkveebedrijf wel eens in de schoenen. Tegelijkertijd maakt het mij ook strijdbaar.** We doen samen ontzettend ons best om gezonde producten op de markt te brengen. Wij moeten als sector medezeggenschap blijven houden over onze eigen toekomst. Door te blijven praten en te onderhandelen met de overheid, door het mooie van onze sector te laten zien, door te blijven strijden tegen de onwaarheden en ook door af en toe eens protesteren als ze echt te ver gaan. Maar het allerbelangrijkste is dat we zelf positief blijven en vooruit blijven kijken, want wat is boeren in Nederland toch prachtig!’

André Claassen

- Hogeschool Van Hall Larenstein, Bos- en natuurbeheer, 1991
- Secretaris Duits-Nederlands Grenspark Maas-Swalm-Nette

‘Absoluut! En die toekomst is ook al begonnen dankzij de talrijke voorlopers die heel lang tegen de wind in hebben gefietst, anderen hebben geïnspireerd en nu langzaam mogen proeven van het succes. De landbouw heeft ons land gemaakt, en zal onverminderd belangrijk blijven. Maar een deel van de sector heeft zich laten verleiden meer en meer te produceren tegen de laagste prijzen. En daar wordt altijd iets en iemand de dupe van, niet in de laatste plaats de boer zelf. Onze hoogproductieve, industriële landbouw is volgens sommigen super effectief en onmisbaar om de wereld te voeden maar is kapitaalintensief, energieslurpend, destructief voor de omgeving en leunt op aan- en afvoer van elders. Het uitkopen van piekbelasters (stikstof) is daarin slechts symptoombestrijding en probleemverplaatsing. De toekomst ligt in het produceren van (grotendeels plantaardig) voedsel voor een regionale markt en begint pas met de bereidheid van ons allemaal om een fatsoenlijke prijs te betalen voor fatsoenlijk voedsel, met respect voor natuur, milieu, dieren en ‘last but not least’ de levensvreugde van de boer. Dan blijft ook ons landschap mooi.’

Alex Datema

- Melkveehouderij, 1988
- Melkveehouder en voorzitter BoerenNatuur

‘De landbouw heeft zeker een goede toekomst in Nederland. We leven in een zeer vruchtbare delta waar altijd, vroeger, nu en in de toekomst voedsel geproduceerd gaat worden. De vraag is meer: hoe ziet die toekomst eruit voor de individuele boer? En hoeveel boeren hebben we nog in de toekomst? Ook wat dat betreft ben ik optimistisch. Zelf ben ik boer geworden in een tijd dat er maar één weg was. En dat was de weg van intensivering, schaalvergroting en specialisering. **We gaan nu naar een tijd waarin de diversiteit aan bedrijven enorm zal toenemen. Daarmee nemen ook de kansen toe** voor boeren die het anders willen doen en voor mensen die nu buiten de landbouw staan, maar graag boer willen worden. Vanuit dit toekomstperspectief, waarbij de landbouw ook structureel beloond wordt voor maatschappelijke diensten, kunnen we nu gaan bouwen aan een landbouw die de uitdagingen van vandaag zoals stikstof en klimaat oplost.’

Lees meer over de landbouwvisie van Alex Datema op pagina 22.

‘De landbouw in Nederland heeft alleen een goede toekomst als de sector verduurzaamt en emissies naar beneden brengt. Om te beginnen op en rond de grotere Natura 2000-gebieden zoals de Veluwe. **De agrarische sector staat onder druk, omdat natuurgebieden onder druk staan.** Extensivering en duurzaam landgebruik moeten vooral daar starten waar ecosystemen en levensgemeenschappen kwetsbaar zijn, deze robuuster kunnen worden door versterking van de kernkwaliteiten en een afname van ruimtedruk. Natuur moet dus uitbreiden! Intensieve landbouw, kunstmest en bestrijdingsmiddelen passen dan simpelweg niet in of nabij het Nationaal Natuurnetwerk. Niet alles kan overal tegelijkertijd. Het natuurlijke systeem moet maatgevend zijn voor het verdienmodel en de ontwikkelrichting. Het functieveranderingsbeleid landelijk gebied zou in en rond natuurterreinen veel meer kunnen inzetten op vergroting van bestaande natuur, zonering met buffernatuur, verhoging van het beschermingsregime van natuur en integratie van kleinschalige extensieve landbouwvormen met minder impact. Intensieve landbouw heeft wellicht alleen nog toekomst op plekken waar kwetsbare natuur ruimtelijk verder weg ligt van intensieve agrarische bedrijven.’

Lennard Jasper

- MBCS Bos- en natuurbeheer, 2005
- Zelfstandig adviseur natuur, milieu, recreatie & omgevingskwaliteit, 2021

Joanne Ronhaar-Lijbers

- Tuin- en landschapsinrichting, richting ontwerpen en beheer, 1988
- Initiator van lokale voedselprojecten

‘Ja, de landbouw heeft een mooie toekomst in Nederland! Verandering is wel nodig. **Ik verwacht bij deze voedseltransitie eenzelfde ontwikkeling als bij de energietransitie: steeds meer lokaal en duurzaam geproduceerd.** En de prijs wordt hoger. Dat vraagt flexibiliteit van boeren/productenten. Wanneer we massaproductie van vlees voor de internationale markt verminderen en de productie van milieuvriendelijk geteeld voedsel voor de lokale markt omhoog brengen, gloort er licht aan de horizon. Bij de voorlopers is deze verandering al ingezet. Voor een land met ruim 18 miljoen mensen is een flink landbouwareaal nodig, dus vraag naar landbouwproducten blijft er volop. Ook bij burgers/consumenten zie ik ontwikkeling. We gaan ons eten meer op waarde schatten en er een reële prijs voor betalen, want gezond eten is een eerste levensbehoefte. Voedsel is nu relatief goedkoop: nog maar een eeuw geleden besteedden mensen ruim twee keer zoveel van hun inkomen aan voedsel dan nu. Aan de overheid de taak om gezond eten dan wel betaalbaar te houden voor de laagste inkomensgroepen: gezond eten werkt immers preventief tegen vele ziektes en dat helpt weer om de zorgkosten beheersbaar te houden.’

‘Tijdens het symposium Future Proof Farming op woensdag 1 februari presenteerden studenten van de opleiding Dier- en Veehouderij de kansen die zij voor de sector zien. Prachtige presentaties waarbij ze moeilijke kwesties niet uit de weg gingen. Wat me opviel is dat studenten met de oogkleppen af mogelijkheden zoeken om te kunnen blijven ondernemen. Die kansen zijn er en ze zullen het wellicht anders doen dan hun ouders. Die deden het op hun beurt ook anders dan hun ouders! Deze nieuwe generatie boeren zal nog meer rekening moeten houden met de omgeving waarin ze produceren. Dat kunnen ze nog steeds op een groot bedrijf doen, maar ook met een bedrijf met een directe afzetmarkt of een bedrijf dat in samenwerking met Staatsbosbeheer een bedrijfsplan maakt. **Verandering kan echter niet van de ene op de andere dag. In die zin zie ik de sector dan ook als een olietanker** die tijd nodig heeft om te kunnen manoeuvreren. Om een goede toekomst te verzilveren komt het aan op een overheid met een helder beleid en een keten die de producten weet te waarderen.’

Gelein Biewenga

- Dier- en Veehouderij, 2001
- Docent Melkveehouderij, Hogeschool Van Hall Larenstein Leeuwarden

Verder leren?

Diverse bbl-opleidingen

Start september 2023

- Boomverzorging
- Watermanagement
- Water- en groenbeheer
- Bos- en natuurbeheer
- Schaapherder
- Bodem en milieu

Meer info en aanmelden op [Yuvarta.nl](https://yuvarta.nl)

Yuvarta
mbo

- Bodem
- Milieu
- Omgevingsvergunningen
- Water

BURANTARES
AUREKA GROUP

Buro Antares BV
Aventurijn 600, NL-3316 LB Dordrecht
+31 (0)78 652 00 00 | info@buroantares.nl | buroantares.nl

GRONDBANK GMG

Duik in de wereld van grond en waterbodem

Wil jij je verdiepen in de grond- en waterbodemwereld en zo een bijdrage leveren aan onze mooie projecten?

En wil je werken in een betrokken en jong team? Dan zijn wij op zoek naar jou!

Scan de QR-code of kijk op: grondbankgmg.nl/werkvoorbereider-acceptant

een **KE** onderneming

Wij zijn Green Engineers

Wij zijn actief in de aanleg, beheer en onderhoud van de leefomgeving

Wij zoeken altijd talent
Zoek jij een leuke stageplaats of afstudeeropdracht? Of wil je een leuke startersfunctie? Neem contact met ons op!

Scan de QR-code:
greenengineers.nl/vacatures

Green Engineers

'Ik zie me wel bij zo'n instantie als het Rijksvastgoedbedrijf werken'

Het Rijksvastgoedbedrijf is de grootste vastgoed- en grondeigenaar van Nederland. Voor studenten en afgestudeerden is er veel interessants te doen. Dat ontdekte ook stagiair Giel van Kampen. Hij heeft het enorm naar zijn zin bij het team stedelijk water en riolering. Begeleider Marije Smit vindt het op haar beurt ontzettend leuk én belangrijk om jonge mensen enthousiast te maken voor het civieltechnische vak.

Marije Smit werkt inmiddels 1,5 jaar bij het Rijksvastgoedbedrijf. De vacature kwam toevallig voorbij. Ze was niet echt op zoek naar ander werk, maar bij het lezen van de vacaturetekst, dacht ze gelijk: 'leuk!' Ze betreft haar overstap geen moment. 'Bij het Rijksvastgoedbedrijf kom je op veel verschillende locaties en ben je vooral met de inhoud bezig. Die combinatie, daar had ik veel zin in. Giel merkt dat nu ook.' Giel van Kampen is derdejaars student Land- en Watermanagement bij Hogeschool Van Hall Larenstein en doet als

minor Grond-, weg- en waterbouw. Zijn twaalf weken stage zit er bijna op. Via een vriend, die op een andere afdeling stage had gedaan, kwam hij op het idee het ook bij het Rijksvastgoedbedrijf te proberen. 'Na het kennismakingsgesprek met Marije en een collega van haar was ik best onder de indruk. Tijdens mijn stage heb ik allerlei vliegbasissen, kazerneterreinen en de Marinehaven in Den Helder bezocht en de werkzaamheden gevolgd maar ook een onderzoek gedaan.'

Bijzonder werkterrein

Marije wist toen ze bij het Rijksvastgoedbedrijf begon, niet precies waar ze instapte. 'Ik was me er niet volledig van bewust hoe grootschalig het werkterrein van het Rijksvastgoedbedrijf is. Het is een heel bijzondere organisatie met grote en bijzondere objecten. We doen veel voor defensie maar zijn ook verantwoordelijk voor alle rijksobjecten zoals gevangenis en rechtbanken. We bezoeken

terreinen in Zuid-Limburg tot op Vlieland. Je komt op plekken waar je anders nooit zou komen. Ook de Cariben vallen onder ons werkgebied.

Haar team van zeven civiel-technici buigt zich over een breed palet aan watervraagstukken, zowel ondergronds als bovengronds. 'Wat dat laatste betreft laten we momenteel onderzoeken hoe klimaatrobuust de afwatering van de defensie terreinen is', geeft Marije als voorbeeld. 'Wat gebeurt er bij extreme regenval? Waar stroomt het water heen en waar ontstaat er wateroverlast? Samen met ingenieursbureaus bedenken we goede maatregelen.' Een dagelijkse taak is bijvoorbeeld het beheer van de pompen, die ervoor zorgen dat het vervuilde water de terreinen afgaat. 'Defensie terreinen liggen meestal afgelegen, dan moet het afvalwater via een persleiding naar het gemeentelijke riool worden gebracht. Giel heeft onder andere onderzoek gedaan naar de bedrijfsriolering vanaf de vloestofdichte vloeren tot aan een afscheider. Hoe kunnen we vorm geven aan onze zorgplicht bij het beheer en onderhoud van de leidingen? Heel fijn dat Giel daar een antwoord op heeft kunnen geven, wij implementeren zijn advies in onze keuringsrichtlijnen'.

Enthousiasme voor het vak

Marije heeft met succes haar enthousiasme op Giel weten over te brengen. 'Juist voor overheidsorganisaties is het heel belangrijk om jongeren te interesseren voor het vak. Ik vind dat dat bij mijn werk hoort. Mijn directe collega's en die van andere afdelingen denken er net zo over en vinden het leuk om een stagiair of afstudeerder te begeleiden.' Giel heeft hierdoor een goed beeld gekregen van het werk en de werksfeer. 'Denk niet dat je hier een luie stage krijgt. Juist leuk. Ik zie me later wel bij zo'n instantie als het Rijksvastgoedbedrijf werken.'

Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Wafilin Systems BV is startup-fase inmiddels ontgroeid

Het was nooit de bedoeling om zijn vader op te volgen in het bedrijf. Toch mag Jos van Dalftszen zich sinds vorig jaar mededirecteur noemen van Wafilin Systems BV; een ontwerper en leverancier van membraanfiltratiesystemen voor de zuivel- en voedingsmiddelenindustrie. Betrokkenheid en flexibiliteit kenmerken de organisatie waar onstuimige groei niet voorop staat. 'Het moet wel leuk blijven.'

Wie een opleiding heeft gevolgd bij Van Hall Larenstein in Leeuwarden weet dat er naast het schoolgebouw een kerkgebouw staat. Deze Sint Johannes de Doperkerk werd tot 2008 gebruikt voor de katholieke eredienst, maar biedt sindsdien plaats aan diverse startups op het gebied van watertechnologie. Wafilin Systems was één van hen. 'We hebben onze langste tijd op deze plek wel gehad', vertelt Jos van Dalftszen, sinds april 2022 lid van de Raad van Bestuur. 'De meeste bedrijven zijn startups en die fase ligt inmiddels achter ons. Ons nieuwe kantoor blijft wel in Leeuwarden, want de stad en de omgeving zijn ons altijd goed gezind geweest. Daarnaast werken we veel samen met de hogescholen, dus dan moet de afstand ook niet te groot worden.'

Stap naar bedrijfsleven

Aanvankelijk had Van Dalftszen niet de ambitie om het bedrijf, dat zijn vader in 2004 had opgericht, over te nemen; de studie Kust- en Zeemanagement trok hem meer. 'Ik heb er nog steeds veel affiniteit mee, ben een liefhebber van watersport, aardrijkskunde en mariene biologie, maar ik vroeg me tijdens de

opleiding al af of ik hiervan mijn vak wilde maken. Nu wil het geval dat onderzoeksinstituut Wetsus in die tijd nog binnen de muren van HVHL zat. Vijfzeventig promovendi werken er aan innovatieve watertechnologieën rondom droogte, sensoren, energiewinning uit water, winning van mineralen uit afvalwater enzovoort. Na mijn afstuderen kon ik daar een half jaar op projectbasis aan het werk. Toen mijn leidinggevende ziek werd, kreeg ik het aanbod om haar werkzaamheden over te nemen.'

Tien jaar bleef hij er hangen, terwijl hij zich ondertussen het proces van watertechnologie eigen maakte. 'Mijn vader had zich met zijn bedrijf gespecialiseerd in membraanfiltratie in diverse industrieën en gebruikte de school in Leeuwarden om middels pilots membraanapplicaties te ontwikkelen samen met klanten. Ik volgde wat hij deed, maar werken in het bedrijf kwam nog niet in me op. Toen mijn vader in 2017 voorzag dat het bedrijf zou gaan groeien, besloot hij samen te gaan werken met een oud-collega, onze huidige CEO Henk Schonewille. Hij wilde ook meer nadruk leggen op gerichte

applicatie-ontwikkeling voor klanten in de voedingsmiddelenindustrie. Ik kreeg de vraag of ik hierin een taak wilde vervullen.' Tegelijkertijd verlegde het bedrijf de focus van afvalwater naar zuivel- en voedingsmiddelenindustrie. In het begin combineerde Van Dalftszen beide banen. Enkele jaren later trad hij fulltime bij Wafilin Systems in dienst. In het voorjaar van 2022 werd de managementstructuur gewijzigd. 'Henk en ik hebben nu de dagelijkse leiding; mijn vader is adviseur en grootaandeelhouder. Ik richt me vooral op innovatieontwikkeling, business development, marketing en personeelszaken.'

Bouwpakket

De ontwikkeling van membraanfiltratiesystemen verloopt volgens een vast protocol. 'We beginnen vaak met een pilot, zeker bij nieuwe en uitdagende processen', schetst Van Dalftszen het traject. 'Er zijn wereldwijd honderden verschillende membranen in omloop en ze moeten natuurlijk wel voldoen aan de eisen van de klant. De pilot kan in company draaien of we testen de toepassing in de applicatiecentra van de hogeschool. Bij deze projectfase ben ik nauw betrokken. In feite doe ik nu hetzelfde wat mijn vader jaren geleden deed. Na een proefperiode van enkele dagen tot hooguit enkele maanden weten we welk membraan er nodig is en kunnen we een installatie gaan ontwerpen. Omdat custom-made-oplossingen meer engineeringscapaciteit vraagt, hebben we de laatste jaren veel tijd

gestoken in het ontwikkelen van eigen ontwerp-tools die het mogelijk maken om onze systemen te standaardiseren. Dit systeem bestaat uit een aantal standaard membraanblokken die gecombineerd worden met andere standaardcomponenten van een membraanfiltratiesysteem; een bouwpakket dus. Het aantal membranen, het type membranen of andere componenten zoals pompen, kleppen en instrumentatie kunnen worden aangepast afhankelijk van de toepassing van het systeem. Door deze manier van bouwen kan een installatie snel bij een klant worden geplaatst met een spoedige afname van het water- of energieverbruik tot gevolg, want dat is vaak één van de doelen van filtratie: het zo efficiënt mogelijk inrichten van het productieproces en terugwinning van waardevolle grondstoffen. In het hele traject richt Wafilin zich vooral op het uitvoeren van de pilots en het ontwerpen van de installatie. Alle componenten van de installatie worden ingekocht en het bouwen gebeurt door gespecialiseerde aannemers. Waar het bedrijf zich ook op richt is nazorg en service. Van Dalftszen: 'Ik denk dat we ons onderscheiden door onze flexibiliteit, creativiteit en slagkracht. Wij kijken echt wat een klant tijdens het hele proces nodig heeft, waar anderen vaak vanuit hun standaard een product leveren.' Tussen 2017 en 2022 groeide het personeelsbestand van twee naar twintig personen. Is een vergelijkbare groei de komende jaren ook reëel? Van

Dalftszen betwijfelt dat, maar is niet blind voor de toenemende interesse in het bedrijf. 'Met het huidige personeel kunnen we jaarlijks zo'n tien installaties opleveren. Dat lijkt niet veel, maar het zijn grote projecten. We merken dat onze naam bekender wordt. Het gebeurt regelmatig dat we ergens een installatie verzorgen en daarna op een dependance hetzelfde mogen doen. Wat meespeelt is dat er in de voedingsmiddelenindustrie, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de afvalwateringzuivering, veel minder concurrentie is. Je komt dus sneller in beeld.'

Organisatie in balans

Maakt Wafilin door de niche waarin ze zich bevindt, een keuze in welke klanten ze wil bedienen? Van Dalftszen: 'We richten ons steeds meer op de zuivelindustrie in zowel binnen- als buitenland. Zo zijn we bezig om in Engeland voet aan de grond te krijgen. Dat is echt een groeimarkt, omdat de filtratieprocessen daar nog niet zo ver zijn als hier. Na de Brexit trok bovendien een aantal bedrijven zich terug. De leegte die zij achterlieten proberen wij nu op te

vullen. Elk jaar een beetje groeien is niet verkeerd. Toch verwacht ik niet dat we op korte termijn de wereld gaan veroveren. Het werk moet wel leuk blijven en onze organisatie moet in balans blijven. We hebben nu een leuk jong team die van grote waarde is voor de ontwikkeling van ons bedrijf. Als de kans zich voordoet, nemen we extra mensen aan. Voedingsmiddelentechnologen zijn altijd welkom evenals chemische en proces technologen. Daarnaast is er een groeiende behoefte aan ontwerpers die 3D-tekeningen kunnen maken. Mensen met zowel een mbo- als een hbo-opleiding hebben een pré. Daarom zullen we ook 16 maart aanwezig zijn op de Carrière dag in Leeuwarden. Als het niet lukt om daar de juiste mensen te werven, is NHL Stenden Hogeschool een alternatief, want zij bieden ook opleidingen aan waar we wat mee kunnen.'

TEKST EDWIN VRIEZEN
FOTO'S WAFILIN SYSTEMS BV

Naam Jos van Dalftszen
Naam bedrijf Wafilin Systems BV
Vestiging Leeuwarden
Aantal medewerkers 20

Opleiding Kust- en Zeemanagement, 2007

120 jaar bos- en natuuronderwijs met lancering hotspot

Nieuwe hotspot Boom, bos en natuur versterkt onderwijs én werkveld

Het jaar 2023 is feestelijk begonnen: 120 jaar geleden werd de basis gelegd van het onderwijs in bos- en natuurbeheer bij Yuverta mbo Velp en Hogeschool Van Hall Larenstein. Feestelijk is ook de lancering van de Hotspot Boom, bos en natuur, waar mbo en werkveld elkaar ontmoeten en versterken. Kom naar de bijeenkomst op 18 maart om dit alles en nog meer te vieren! Alle oud-studenten van beide scholen, het werkveld en andere geïnteresseerden zijn van harte uitgenodigd bij Yuverta mbo Velp.

In 2023 is het precies 120 jaar geleden dat in Nederland de eerste bosbouw- en cultuurtechniekcursussen werden gegeven. Een nog jonge Heidemaatschappij (opgericht in 1888) zag door een toename van de hoeveelheid werk in ontginning en ontwatering de behoefte toenemen aan geschoold personeel. Hierop nam zij het initiatief om in 1903 twee cursussen op te zetten: Cursus A voor bosbazen, werkbazen en boswachters en Cursus B voor opzichters. In het eerste jaar werden voor beide cursussen samen 28 leerlingen aangenomen. Zevenentwintig leerlingen rondden in 1905 de cursus met goed gevolg af en richtten daarna de 'Vereniging van Oud-leerlingen' op, een voorloper van onze huidige alumnivereniging VVA Aristaeus. Anno 2023 zijn er duizenden afgestudeerden in bos- en natuurbeheer en boomverzorging. De behoefte

aan goed opgeleid personeel is onverminderd groot.

Feest!

Yuverta mbo Velp wil het jubileum niet onopgemerkt voorbij laten gaan en pakt op 18 maart op Kennislandgoed Larenstein groots uit met een evenement, waarbij ze ook de hogeschool en de sector betreft. Het thema voor de dag 'Het groene onderwijs van de toekomst' biedt veel aanknopingspunten voor een boeiend programma vol workshops, demonstraties en lezingen. De geschiedenis zal ook zeker aan bod komen, maar de nadruk ligt op de nieuwste ontwikkelingen en de toekomst van het groene onderwijs. Daarnaast is er ruimte voor ontmoetingen en netwerken onder het genot van een hapje en een drankje. Tijdens het jubileum wordt ook het Nationaal Platform Bomen gepresenteerd. Het

Het team van de Hotspot Boom, bos en natuur van Yuverta mbo Velp van links naar rechts: André Hillebrand, Bas Wrekenhorst, Joost Koks, Lotte Finke, Maurice Koster, Emmy Brinker, Arjan van Erk, Elisabeth Brouwers en Heleen van Eert.

platform is intern gericht op het verbinden van de bomensector en extern gericht op het positioneren van bomen in stedelijk gebied.

Hotspot Boom, Bos en natuur

En nu lanceert Yuverta mbo Velp samen met het werkveld de Hotspot Boom, Bos en Natuur. Hotspotmanager Heleen van Eert: 'Onze school was al langer in beeld als hotspot op dit thema. Gezien onze 120-jarige geschiedenis in bos-, boom- en natuuronderwijs ligt dat voor de hand. In Nederland zijn we dé aanbieder van mbo-onderwijs op deze terreinen en hebben een landelijke instroom van studenten. Het onderwijs dat we aanbieden is van groot belang. Door klimaatverandering en de afname van biodiversiteit verandert er veel in de manier van beheer en bescherming van de natuur. Om hier in de toekomst steeds sneller op in te kunnen spelen, hebben het onderwijs en het werkveld de handen ineengeslagen. Ons hoofddoel is om te voorzien in voldoende en goed opgeleid personeel dat goed functioneert in een snel

veranderende wereld. Vanuit de hotspot delen we actief kennis en innovaties met andere onderwijsinstellingen met als doel de aansluiting met het werkveld te verbeteren. De samenwerkingpartners uit het werkveld zijn onder andere de Koninklijke Vereniging Hoveniers en Groenvoorzieners (VHG), boomverzorgende bedrijven, Vereniging van Bos- en Natuurterrein Eigenaren (VBNE), Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, IVN, Landschappen NL, waterschappen en gemeenten.'

Practoraat

Een belangrijk onderdeel van de hotspot Boom, bos en natuur wordt de gelijknamige practoraat. Een practoraat in het mbo is te vergelijken met het lectoraat in het hbo en de leerstoel van de universiteit. De vacature van de praktor die het onderzoek en onderwijs bij Yuverta mbo Velp moet gaan verbinden, wordt binnenkort uitgezet. 'We hebben al bekeken wat voor soort onderzoek voor onze school en opleidingen relevant is. We gaan

aanhaken bij bestaand en nieuw onderzoek en koppelen dat aan ons onderwijs. Een mooi voorbeeld is *Trees Future Proof* van Naturalis. Als het ingediende *proposal* wordt goedgekeurd, zal het mbo de komende acht jaar aan dit grootschalige onderzoek meewerken. Het is een goede ontwikkeling dat het mbo steeds vaker deelneemt aan het praktijkgerichte deel van wetenschappelijk onderzoek. Het mbo kan bijvoorbeeld data verzamelen en meedenken op basis van vragen uit de praktijk: waar loopt de praktijk tegen aan en wat kan er beter? Het mooie van het practoraat is dat je de uitvoering en uitwerking gelijk kan zien.'

Het Hotspotteam ziet ernaar uit meer te vertellen over de hotspot en het practoraat tijdens het jubileumevenement op 18 maart op Kennislandgoed Larenstein? Meer weten? Kijk snel op yuverta.nl/hotspotbbn.

TEKST RIA DUBBELDAM,
FOTO'S HANS DIJKSTRA EN GIJS VERSTEEG

Wat is een hotspot?

Hotspots zijn in 2019 in het landelijke groene mbo-onderwijs geïntroduceerd om in samenwerking met het werkveld meer structuur aan te brengen en de versnippering van het onderwijsaanbod tegen te gaan. Op deze manier verbetert de onderwijskwaliteit en ontstaat er een betere aansluiting op de vraag vanuit het werkveld. Een hotspot is een schoollocatie dat sterk is in een bepaald groen thema. Binnen de hotspot wordt het groene thema gebundeld, versterkt en verder uitgedragen. Andere scholen met opleidingen in hetzelfde thema kunnen door samenwerking profiteren van de expertise van de hotspotlocatie en dus hun onderwijs versterken.

Word jij dé koffie-expert van Europa?

GRADING GUIDE FOR APPROXIMATE NEW YORK TYPES
BASED ON LEVEL TINS SAMPLE (APPROXIMATE 400 GRAMS)

Two	0
Two/Three	0
Three	
Three/Four	
Four	
Four/Five	
Five	
Six	

Werken bij UCC Coffee betekent dat jij samen met gepassioneerde koffie-experts garant staat voor de kwaliteit van onze koffie. We hebben een geweldig team dat de hoogste kwaliteit levert dankzij hun passie, betrokkenheid en gedrevenheid. Iedere dag weer. UCC Coffee Benelux investeert jaarlijks ruim 10.000, opleidingsuren in haar medewerkers zodat onze koffie-experts leidend blijven in de Europese industrie voor huismerk koffie.

UCC Coffee Benelux B.V. maakt deel uit van een wereldwijde koffiefamilie en is een drijvende kracht in zes Europese landen. We zijn marktleider in het segment private label koffie en leveren aan honderden succesvolle (inter)nationale retailers, out-of-home bedrijven en industriële ondernemingen.

Mail ons op: hr@ucc-coffee.nl

www.werkenbijucc-coffee.nl

UCC
COFFEE

'Natuurinclusief is ons uitgangspunt'

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief ▶

Ilse Stikkenboom is natuurinclusief ontwerper bij Eelerwoude. Voor haar bestaan er geen scherpe grenzen tussen stad enerzijds en platteland en natuur anderzijds. 'Ik draag natuurinclusiviteit met nadruk uit en zoek actief naar de verbinding.'

Eelerwoude is een adviesbureau voor de natuurinclusieve leefomgeving. Gespecialiseerd in het natuurinclusief inrichten van zowel landelijk als stedelijk gebied. Ilse vindt met name de zones waar de scheidslijn tussen stad en buitengebied vervaagt razend interessant. 'Het is mooi om die beweging van stad naar natuur en terug en alles wat daartussen zit zo vloeiend mogelijk vorm te geven. Dat komt tot uiting in bijvoorbeeld Rood voor Rood-regelingen en landschapsvisies. Inpassing van zonnevelden, inrichten van woonwijken en recreatie bij natuur; we hebben een breed scala aan opdrachten.' Het was voor haar een belangrijke reden om bij Eelerwoude te werken. 'Ik kom uit de wereld van het ontwerpen voor de openbare ruimte en toen ik zes jaar geleden naar Drenthe verhuisde wist ik nog niet zo veel over landschap en natuur. Daar wil ik nu juist aan werken, aan een gezonde en schonere leefomgeving. Bij Eelerwoude zit alle kennis om daaraan bij te dragen.'

Ilse Stikkenboom

Landschappelijke inpassing bij een zonnepark met gebiedseigen kruiden, planten, struiken en bomen; goed voor de biodiversiteit in het gebied.

Samen aan de slag

Het mooie van natuurinclusief, vindt Ilse dat je met alle partijen aan de slag gaat. 'Natuurinclusief lijkt een abstract begrip, maar als je samen voorbeelden maakt, gaat het leven. Zo hebben we ons gebogen over de vraag hoe je als paardenhouderij kunt vergroenen en verrommeling van het landschap en de druk op de omliggende natuur kunt voorkomen en verminderen. In enkele werksessies hebben we met opdrachtgever PWN over het onderwerp gesproken samen met de provincie Noord-Holland, organisaties in de paardenhouderij, boswachters en mensen met gebiedskennis. Dat heeft onder meer geresulteerd in een inspiratiefolder met een 3D-visualisatie van een mozaïeklandschap met elementen, waarmee paardenhouderijen een gezond landschap kunnen maken voor zowel het paard, de recreant als de natuur.' De folder blijkt een goede manier te zijn om het gesprek op gang te brengen met paar-

den-/grondeigenaren om concrete plannen te maken. Het schetst een horizon om naartoe te werken.

Mooie opgaven

Voorbeelden van interessante projecten zijn legio. Ilse roept op om aan Eelerwoude te denken als je natuurinclusieve ambities hebt of een stageplek in die richting zoekt. 'We hebben vier werklocaties. Ik werk voornamelijk vanuit Diever in Drenthe. Er liggen in het noorden zulke mooie opgaven. Hier gebeurt het! De buitenruimte is heel mooi, maar de komende tijd moeten veel ontwikkelingen een plek krijgen in het landschap. De scheidslijn tussen natuur en stedenbouw wordt de komende jaren doorbroken. Om dat vorm te geven kunnen we best wat extra handjes en hoofden gebruiken. Zo kunnen we met z'n allen een prettige leefomgeving creëren waarin natuur een goede plek krijgt.'

Prominentere plek

Steeds vaker vormt natuurinclusief ontwerpen het uitgangspunt bij ruimtelijke plannen. 'Daarvoor kijken we zo breed mogelijk naar de ontwerp vraag. Samen met collega's uit verschillende vakgebieden laten we een plus voor de natuur ontstaan. Zo trek ik als ontwerper intensief op met ecologen en cultuurtechnici. Samen kijken we hoe we met onze plannen dieren en planten kunnen versterken en de water- en bodemhuishouding kunnen verbeteren. Daarbij brengen we natuurinclusiviteit nadrukkelijk voor het voetlicht bij onze opdrachtgevers. We pleiten voor het toepassen van inheems, streek eigen plantmateriaal om de biodiversiteit te vergroten en dat lichten we ook toe. Op deze manier proberen we de vraag naar dit plantgoed aan te wakkeren, zodat kwekers het meer gaan kweken in Nederland.'

**AAN DE SLAG BIJ
ROYAL DE HEUS**

VACATURE

BEKIJK ONZE VACATURES

Binnen de Nederlandse Agri&Food is de diervoedersector een kennisintensieve bedrijfstak, die internationaal een koppositie inneemt. Royal De Heus speelt daarin een toonaangevende rol. Elke dag zijn wij bezig met het ontwikkelen van efficiënte en kwalitatieve diervoederconcepten.

Nieuwsgierig en innovatief gaan wij daarbij voortdurend op zoek naar nieuwe mogelijkheden voor onze klanten. Royal De Heus biedt ondernemende professionals de mogelijkheid om deze leidende rol in de sector verder te helpen ontwikkelen. Bekijk onze vacatures op www.de-heus.nl/werken-bij-de-heus of stuur een open sollicitatie.

de heus
powering progress

‘Spreek met boeren individueel op bedrijfsniveau doelen af’

‘De huidige manier van landbouw bedrijven is niet meer houdbaar’, zegt Alex Datema. Op dinsdag 7 februari deed de Alumnus van het Jaar 2019 zijn visie op de toekomst van de Nederlandse landbouw uit de doeken tijdens een interessante lezing in de Kapel van Hogeschool Van Hall Larenstein in Velp. Voorafgaand was er een rondleiding over het kennislandgoed.

De Groninger melkveehouder – van volgens eigen zeggen ‘een heel gemiddeld boerenbedrijf; mijn compagnon is de beoogd bedrijfsopvolger’ – geniet inmiddels landelijk bekendheid. Als voorzitter van Boerenatuur, de koepelorganisatie van de veertig agrarische natuurcollectieven waarbij 11.000 van de huidige 50.000 boeren zijn aangesloten, zoekt hij de dialoog en probeert hij oplossingen te vinden voor de vele uitdagingen in de landbouw. Hij ziet en erkent dat het anders moet in de landbouw, maar om de agrarische sector als enige schuldige aan te wijzen van de huidige problemen, vindt hij onterecht. ‘Banken en andere ketenpartners hebben ook hun verantwoordelijkheid.’

Doelgerichte aanpak

Hoe kan de landbouw veranderen? Datema laat de aanwezigen eerst een slide zien met een uitspraak van de Franse schrijver Antoine de Saint-Exupéry: ‘Als je een schip wilt bouwen moet je de werklui niet opdragen hout te verzamelen. Je moet niet het werk verdelen en orders geven. Leer in plaats daarvan mensen eerst te verlangen naar de eindeloze zee’. ‘Een doelgerichte aanpak werkt beter dan een maatregelgerichte’, wil hij daarmee zeggen. Hij geeft een voorbeeld in de aanpak van vermindering van de stikstofuitstoot. Hoe het niet moet: ‘De toepassing van de emissiearme stalvloer blijkt

Alex Datema: ‘Spreek met boeren individueel op bedrijfsniveau doelen af om de stikstofuitstoot te verminderen en andere zaken te verbeteren. En laat de boeren zelf bepalen hoe ze dat doen.’

niet te werken en is een nutteloze, dure investering gebleken. Beter is het om met boeren individueel op bedrijfsniveau doelen af te spreken om de stikstofuitstoot te verminderen en andere zaken te verbeteren. En laat de boeren zelf bepalen hoe ze dat doen. Bij het ene bedrijf zal verduurzaming makkelijker gaan dan bij de ander, maar op deze manier werk je wel stapsgewijs toe naar een nieuwe werkelijkheid.’ Datema begrijpt ook niet dat bij het opkopen van boerenbedrijven er vooral wordt gekeken naar het slopen naar de stallen. ‘De grond wordt vaak ongemoeid gelaten, terwijl als je de percelen van een stoppende boer onderbrengt in een grondbank, de buurman die zijn bedrijf graag wil voortzetten, deze kan gebruiken om zijn bedrijf te extensiveren.’ Om het gesprek met boeren over

verduurzaming makkelijker en beter te voeren, ziet Datema graag de in 2015 opgeheven landbouw- en productieschappen terugkeren. ‘Boeren en de overheid werden via de schappen gedwongen om bepaalde zaken met elkaar te bespreken en om knopen door te hakken. Nu staan partijen tegenover elkaar en gebeurt er niets.’

Rondleiding

Voorafgaand aan de lezing gaf HVHL-docent Daan van der Linde een rondleiding over kennislandgoed Larenstein. Een aantal deelnemers blijkt het landgoed niet goed te kennen; zij volgden hun opleiding nog aan de Schoolstraat in Arnhem. Met behulp van tekeningen en foto's laat Van der Linde zien hoe het landgoed er in vroeger tijden uitzag. Larenstein was één van de tientallen buitenplaatsen die Arnhem en Velp rijk waren. In de

twintigste eeuw werden veel landgoederen volgebouwd, zoals Presikhaaf en Ommershof. Larenstein bleef dit lot bespaard, doordat het in 1892 eigendom werd van het Aartsbisdom Utrecht, waarna de Zusters van de Goede Herder er een klooster stichtten. In 1906 werd het uit de achttiende eeuw stammende landhuis gesloopt. In 1973 kwam het landgoed in bezit van de Agrarische Hogeschool Larenstein. Twintig jaar later verscheen het huidige gebouw en werd de rest van het landgoed gerevitaliseerd door landschapsarchitectenbureau Vlug en partners met behoud van authentieke details, zoals de begraafplaats. ‘Ontzettend knap gedaan.’, vindt Van der Linde. ‘Hoe vaker ik hier rondloop, hoe meer bewondering ik krijg voor het ontwerp.’ Om de historie van het gebied onder de aandacht te brengen van de bezoekers van het landgoed zijn hier en daar *timetables* neergezet die ieder voor zich een andere tijdslaag

Landgoed Larenstein in vier tijdsperiodes.

in beeld brengen. Natuurlijk komen ook de jongste ontwikkelingen op het landgoed aan bod. Zo ligt er een plan voor een fietsroute om het landgoed te verbinden met de HAN-campus in Arnhem en worden er pogingen gedaan om de knautiabij te redden.

Deze soort staat op de Rode lijst van Bijen en is voor zijn voortbestaan zeer afhankelijk van de Beemdkroon (*Knautia arvensis*).

TEKST EDWIN VRIEZEN
FOTO HANS DIJKSTRA/GAW.NL

Hé ecoloog, zoeken we jou?

Wil jij met jouw dagelijks werk bijdragen aan het verhogen van de biodiversiteit in Nederland?

Wij zoeken een **medior adviseur ecologie** check de vacature via de QR!

Check het interview met een van onze adviseurs in dit magazine voor een kijkje in het werk van een ecoloog bij **Duvekot!**

DUVEKOT

Duvekot Rantmeesters B.V. | Veenweg 4-B | 3925 PA Vriensdal | 0316-769164 | info@duvekotrantmeesters.nl | www.duvekotrantmeesters.nl

Wij zoeken
Adviseurs
Bodemonderzoek

Vind jij net als Ruud een veilige omgeving om in te bouwen, wonen en werken belangrijk? Onze adviseurs Bodemonderzoek zijn daarbij een onmisbare schakel in het geheel. **Kom jij ons team versterken?**

Scan de QR-code
of ga naar
ortageo.nl/vva

werkenbijortageo.nl

Almelo | Weurt | Gouda | Rolde

Roelofs

Maak kennis met Roelofs

Aan de slag als (junior) adviseur of stagiair(e)?

Wij zoeken collega's die zich willen ontwikkelen op het gebied van:

- Ecologie en biodiversiteit
- Stedelijk en landelijk groen
- RAW-software en ArcGis
- Natuurwet- en regelgeving
- Vergunningen en milieueffectrapportages
- Natuurtoetsen en stikstof (Aerius, ruimtelijke ordening)
- Aanbestedingstrajecten

Werken aan de openbare ruimte betekent voor Roelofs werken aan de toekomst. Onze expertise ligt o.a. op het gebied van gebiedsontwikkeling, energie en milieu, mobiliteit, water en grondstoffen. We beheersen het totale traject van een project, waardoor je je bij ons breed kunt oriënteren. Met onze Academy bieden we volop ruimte voor ontwikkeling, opleiding en training. Als familiebedrijf hechten we daarnaast veel waarde aan enthousiasme en werkplezier! Meer info:

→ www.roelofsgroep.nl

Wij zoeken
avonturiers om
ons team te versterken.

Bel 088 - 500 1 600 of kijk op www.econsultancy.nl

BOERENNATUUR

BoerenNatuur is de koepelorganisatie van de 40 agrarische collectieven. Deze collectieven organiseren het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) samen met 11.000 deelnemers, voornamelijk boeren, in Nederland. Die doen ze vanuit de overtuiging dat natuurinclusieve landbouw goed is voor de bodem, klimaat, water, natuur en landschap op het bedrijf én goed is voor de toekomst van de boer. De collectieven zijn de spil tussen de individuele boeren in hun collectief die het ANLb uitvoeren op hun grond. Samen zorgen ze voor een landschap waar je insecten hoort zoemen, bloemen ziet bloeien en ruimte is voor vogels en dieren.

Volg de collectieven en BoerenNatuur en hoe ze samen de landbouw meer natuurinclusief maken: www.boerenatuur.nl

De carrière van Leonie Tijmsa kende door de economische crisis in de jaren 10 wat opstartproblemen, maar sinds ze voor stichting FLORON de communicatie verzorgt zit ze helemaal op haar plek. 'Hoe langer ik hier werk, hoe meer ik erachter kom hoeveel ik nog over planten kan leren.'

'Vertaalslag van veldwerk naar het grote publiek ligt mij'

Stichting FLORON coördineert het onderzoek naar het voorkomen van wilde plantensoorten. Waar komt je interesse voor planten vandaan?

'Op mijn 15e wilde ik naar een zomerkamp van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJJ) in het Duitse Mecklenburg, maar mijn ouders vonden dat te ver weg. Dus ging ik naar een NJJ-plantenzomerkamp op Terschelling, waar toevallig ook veel meiden van mijn leeftijd waren. We bestudeerden elke dag een andere plantenfamilie; voor mij als beginnende lastig en nieuw, maar er ging een wereld voor me open. Door het enthousiasme van enkele oud-Larensteiners die ik tijdens mijn mbo-stages tegenkwam, groeide mijn interesse verder. Ik besefte dat ik naar Larenstein moest als ik in hun voetsporen wilde treden.'

Dat deed je dus. Kon je na je afstuderen gelijk aan het werk?

'Nee, de economische crisis gooide roet in het eten. Twee jaar lang deed ik korte (vrijwillige) klussen voor Naturalis, Stichting Groen Beter Best, Landschap Erfgoed Utrecht, Wageningen Environmental Research (Alterra) en de Zoogdiervereniging; voor de laatste twee als zzp'er. Zo kon ik toch mijn netwerk uitbreiden. Tussendoor was ik een half jaar schaapherder op verschillende plekken in Nederland. Zonder opleiding in diervoorzorg en met nauwelijks begeleiding werd ik met een hond en een kudde op pad gestuurd. Dat was in het begin flink aanpoten.'

Hoe kwam je bij FLORON terecht?

'Via een oproep op LinkedIn. Toen ik aangenomen werd was ik de gelukkigste vrouw op aarde. Op Larenstein leek het

me al leuk om voor een soortenbeschermingsorganisatie als FLORON te werken. En ik had geen zorgen meer of ik als zzp'er wel genoeg opdrachten zou krijgen. Na 7,5 jaar kan ik wel zeggen, dat ik hier op mijn plek ben. We zijn een klein maar hecht team van twaalf personen. Ik ben binnengekomen als ecooloog en steeds meer opgeschoven naar communicatie. Ik vind het een sport om natuur begrijpelijk te maken voor de doorsnee Nederlander.'

Een van je taken is contact onderhouden met de FLORON-vrijwilligers.

'Zo'n vijftig sleutelvrijwilligers staan dicht bij het landelijk bureau en zijn voor ons de brug naar de honderden vrijwilligers in het veld. Zij coördineren de 23 Nederlandse florale districten en hebben hun sporen in de floristiek verdiend. De vrijwilligers verzamelen de data, waarmee het landelijk bureau aan de slag kan gaan. Verder is onze Basiscursus Flora populair; afgelopen twee jaar waren er 1500 deelnemers. Steeds meer jongeren en mensen met verschillende achtergronden weten ons te vinden. Dat de vrijwilligers betrokken zijn bij de stichting blijkt wel uit de opkomst tijdens de laatste FLORON-dag op 10 december. Maar liefst 600 mensen waren fysiek aanwezig en 150 digitaal. Onder de vrijwilligers verspreiden we nieuwsbrieven en enkele keren per jaar het tijdschrift PLANTEN. Deze zomer verschijnt voor het eerst de Florabalans, een tijdschrift over trends van planten, paddenstoelen en (korst) mossen. Daarnaast organiseren we waanzinnig gezellige FLORON-kampen en beleggen vergaderingen voor vrijwilligerszaken.'

CARRIÈRE

Naam: Leonie Tijmsa

Opleiding: Land, Water en Milieu, MBO-BOL niveau 4, AOC de Groene Welle, Zwolle, 2009; Bos- en Natuurbeheer, Hogeschool Van Hall Larenstein, 2013

Functie: Projectmedewerker communicatie bij Stichting FLORON

Dat klinkt niet alsof je snel ander werk gaat zoeken.

'Klopt. We worden als organisatie steeds drukker en blijven ons werk vernieuwen. Veel Nederlanders weten niet wat er in hun directe omgeving groeit en bloeit. Daar proberen we op in te spelen met projecten die we promoten via sociale media. Overheden worden zich bewuster van hun verantwoordelijkheid voor een gezonde en biodiverse leefomgeving en vragen advies. De data die we verzamelen brengen daarnaast trends als gevolg van de opwarming van de aarde in beeld. Tijdens inventarisaties worden bijvoorbeeld steeds meer warmteminnende soorten zoals papegaaienkruid en bijenorchis ontdekt. Deze kennis kan dienen als basis voor toekomstig beleid.'

TEKST EDWIN VRIEZEN

‘Waterschappen nemen heel belangrijke beslissingen voor de toekomst’

Op 15 maart mag Nederland naar de stembus voor de waterschapsverkiezingen. Op deze manier worden burgers direct betrokken bij het waterbeleid voor de komende vier jaar in hun eigen omgeving. Julia Goets (19), laatstejaarsstudent Watermanagement bij Yuverta mbo Velp, staat voor het CDA op plaats zes bij waterschap Aa en Maas, waar de partij nu vijf zetels heeft. Ze roept iedereen op te gaan stemmen, vooral jongeren. ‘Waterschappen nemen belangrijke beslissingen voor de toekomst.’

Julia Goets (jeugdbestuurder waterschap Aa en Maas) en Rens Schapendonk (jeugdbestuurder waterschap De Dommel) presenteren het rapport *Zonder water, geen later* op 15 september 2022 tijdens de Brabantse Waterdag.

Als jeugdbestuurder en als voormalig jeugddijkgraaf (oktober 2021-november 2022) bij waterschap Aa en Maas heeft ze al aardig wat bestuurlijke ervaring. Toch is een zetel in het waterschapsbestuur niet gegarandeerd. ‘Er zijn steeds meer partijen die aan de verkiezingen deelnemen, zoals BBB en de Partij voor de Dieren; die laatste dit jaar bij ons voor het eerst’, aldus Goets. ‘Daarnaast zijn de geborgde zetels voor het bedrijfsleven opgeheven. De mensen die hierop zaten willen nu in partijverband hun plaats opeisen. Als ik gekozen word, is het mooi, maar ik ben heel jong, dus het kan ook later nog.’

Beslissingen nemen voor jongeren

Haar interesse in de watersector ontstond op haar vijftiende, toen ze solliciteerde op de functie van jeugdbestuurder bij waterschap Aa en Maas. ‘Waar een waterschap voor was wist ik niet precies, maar ik wilde graag iets voor mensen betekenen en in het bijzonder voor jongeren. De stap van jeugdbestuurder naar jeugddijkgraaf was voor mij logisch; op die manier kon ik nog meer voor de doelgroep

betekenen. Ik merkte als jeugdbestuurder dat veel mensen niet erg bekend zijn met de watersector, terwijl er wel beslissingen worden genomen voor de toekomst. Het is dus belangrijk om jongeren erbij te betrekken; zij moeten er straks mee leven.’

Terugkijkend op haar termijn als jeugddijkgraaf vond ze het een leerzame periode. ‘Er wordt veel aan je getrokken, maar het blijft me bij voor de rest van mijn leven. Je komt ook dingen tegen die verder gaan dan je eigen waterschap, zoals het herschrijven van het Deltaprogramma, het maken van een podcast en het interviewen van minister Mark Harbers (I&W). Zo leerde ik alleen maar meer. Mijn medewerking aan het rapport *Zonder water, geen later*, over de droogte in Noord-Brabant, maakte dat ik ook concreet aan mijn omgeving kon laten zien waar ik mee bezig was, want als dijkgraaf lever je meestal geen tastbaar product op; je verbindt vooral mensen met elkaar.’

De droogte slaat de afgelopen jaren flink toe in onder meer beken.

Waterstages voor alle mbo'ers

Dan naar de waterschapsverkiezingen. Het CDA is voor Goets een bewuste keuze. ‘De partij wil jongeren sterk bij het waterschap betrekken door gerichte activiteiten te organiseren en deze via sociale media bekend te maken. Verder wil ik de partij vertegenwoordigen, omdat ze altijd samenwerking zoekt met andere partijen.’ Waterveiligheid en betaalbaarheid zijn belangrijke thema's in het partijprogramma. Het eerste is vooral ingegeven door de overstromingen in Limburg in de zomer van 2021, het tweede door de almaar stijgende kosten van levensonderhoud, waaronder de waterschapslasten. Goets: ‘Het waterschap moet er zijn voor alle mensen, omdat iedereen dagelijks gebruikmaakt van bijvoorbeeld de riolering. Ik moet er niet aan denken dat mensen om het geld hun toilet niet meer door kunnen spoelen. Jongeren zijn verder een belangrijk speerpunt, en in het

verlengde daarvan de ambitie om elke mbo-scholier een stageplaats te bieden bij het waterschap.’

Verder studeren bij hogeschool

Goets begint volgend schooljaar op Hogeschool Van Hall Larenstein aan de opleiding Land- en Watermanagement. Hoe gaat ze school combineren met een eventuele plek in het waterschaps-

bestuur? ‘Het wordt een kwestie van goed plannen, maar ik vind het niet erg om het druk te hebben. Als je dingen doet die je leuk vindt, voelt het ook niet als een belasting. Daarbij ben ik natuurlijk al een paar jaar jeugdbestuurder, dus ik heb al ervaring op kunnen doen.’

TEKST EDWIN VRIEZEN, FOTO CDA

KOM JIJ
HET VERSCHIL
MAKEN?
Na je studie oriënteren als bedrijfsadviseur?
Schrijf je nu in

Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Als stagiair/starter de buitenruimten van het rijk van binnenuit ervaren en ontdekken?
Kijk op werkenvoornederland.nl/rvb

Werken voor het Rijksvastgoedbedrijf, is werken voor Nederland.

‘Het onderzoek op onze hogeschool is in de volgende fase beland’

Hogeschool Van Hall Larenstein (HVHL) heeft op beide locaties een onderzoeksdirecteur. De vorige keer sprak alumnivereniging VVA Aristaeus met Gerard Robijn, onderzoeksdirecteur in Velp. Dit keer praten we verder met Niek de Boer, directeur onderzoek in Leeuwarden.

Was je al bekend met de school toen je twee jaar geleden werd aangesteld?

‘Jazeker. Ik ben opgeleid bij het toenmalige Van Hall Instituut en behoor tot een van de laatste lichten van de Groningse periode. Na mijn studie Milieukunde met specialisatie natuurbeheer ben ik verder gaan studeren, Bodem, water en atmosfeer in Wageningen. Na een loopbaan in het bedrijfsleven ben ik weer terug op school.’

De functie directeur onderzoek bestaat sinds september 2020. Waarom is deze functie in het leven geroepen?

‘Het onderzoek op het hbo begon in de jaren 90 met wat lectoraten. Inmiddels is het pioniersstadium wel voorbij en gaat het onderzoek de volgende fase in. De functie directeur onderzoek benadrukt en bevestigt dat. Zowel in Velp als in Leeuwarden zijn nu tien lectoraten. Met deze lectoraten nieuwe stijl is het onderzoek op een gelijkwaardig niveau naast het onderwijs beland.’

Veel hogescholen organiseren onderwijs en onderzoek in één domein. HVHL kiest voor twee verschillende domeinen, waarbij de directeuren onderwijs en onderzoek samen de locatiedirectie vormen. Is dit een handige organisatievorm?

‘Jazeker. Met aparte directeuren onderzoek ontstaat er een gerichtere focus en kunnen we de lectoraten echt als onderzoeksgroepen neerzetten en zo het toegepaste onderzoek verder brengen. Natuurlijk vraagt de organisatiestructuur wel extra aandacht voor de gezamenlijke doelen van onderzoek en onderwijs. De opdracht van Gerard Robijn en mij is dan ook onder meer om onderwijs en onderzoek naadloos op elkaar te laten aansluiten. Verder willen we nog bewuster invulling gaan geven aan de quadruple helix onderwijs, onderzoek, samenleving en werkveld. De basis vormen de lectoraten met als belangrijk vehikel living labs, waarin de vier partijen samenkomen

rond opgaven die in de samenleving leven.’

Werken lectoraten altijd met living labs?

‘Het hoeft niet, maar een living lab is wel een heel handig instrument. De partijen kunnen daarin makkelijk telkens nieuwe vraagstukken aandragen, die wij vervolgens direct met het onderwijs kunnen verbinden. Overigens werken we niet alleen samen met bedrijven en maatschappelijke organisaties, we leggen ook verbindingen met andere onderwijsinstellingen. Ik ben nu op dit moment zelfs (december 2022, red.) onderweg naar de Hanzehogeschool om een presentatie te geven bij de inauguratie van Lizette Oudhuis, die bij ons lector Healthy food and nutrition is en nu ook twee dagen per week lector bij Hanzehogeschool wordt (zie kader).’

Zit er nog meer in het vat wat betreft lectoraten?

‘In Leeuwarden zijn we bezig met de herformulering van twee bestaande lectoraten tot één nieuwe met een bredere maatschappelijke opdracht. Het gaat om de lectoraten Weidevogels en Bijen en gezondheid. Beide richten zich op biodiversiteit en natuurinclusieve landbouw. Om de biodiversiteit in het landelijk gebied als een geheel aan te vliegen voegen we de lectoraten samen en breiden we ze uit met soortenbescherming. Met het grotere lectoraat Biodiversiteit in het landelijk gebied ontstaat meer kracht en slagvaardigheid. Binnenkort maken we hopelijk de lector bekend.’

TEKST RIA DUBBELDAM, FOTO'S HVHL, EN WIKI COMMONS

Niek de Boer, directeur onderzoek in Leeuwarden.

Lectoraat Healthy Food & Nutrition

Lizette Oudhuis is lector Healthy Food & Nutrition bij twee hogescholen. Vanaf 2020 bij HVHL en sinds september 2022 ook bij de Hanzehogeschool. ‘Bij de instelling van de lectoraten op hogescholen was het bijna ondenkbaar om in het onderzoek met andere hogescholen samen te werken, maar nu doen we het veel en versterken we elkaar, onder meer via het lectorenplatform Voedsel, Voeding & Gezondheid met voedingsgerelateerde lectoren uit heel Nederland. In mijn geval is door het hybridelectoraat de samenwerking met beide hogescholen heel direct. De hogescholen vullen elkaar mooi aan en ze vormen ze een logische onderzoekslijn van grondstof, voedselproducten tot gezondheid.’

Oudhuis is al sinds 2012 lector. Ze begon bij het HVHL-lectorat Food Physics. ‘Dat was met name gericht op het ontwikkelen van gezonde producten met een goede textuur en smaak. In tien jaar tijd is de wereld om ons heen sterk veranderd en daarmee ook de focus op voedselproductie. Nu kijken we veel meer naar ontwikkeling van gezondere producten met nieuwe eiwitten en nieuwe ingrediënten.’

Ook het onderzoek zelf veranderde gaandeweg. Oudhuis kwam vanuit het wetenschappelijke onderzoek bij HVHL terecht en begon vanuit die achtergrond een zoektocht: wat voor onderzoek past bij de school en het onderwijs? Allengs kreeg het onderzoek een meer toegepast karakter. ‘Onderzoeksvragen halen we op bij met name kleinere bedrijven die veelal geen R&D-afdeling hebben, en vertalen die naar onderzoek of studentopdrachten. Een deel van mijn werk bestaat dus uit netwerken en acquireren, en dan als je een opdracht hebt, zoek ik binnen school studenten, docenten en onderzoekers daarvoor.’

Een project in opstartfase is bijvoorbeeld de productie van

Lizette Oudhuis, Lector Healthy Food & Nutrition.

eendenkroos als nieuwe eiwitbron. Een ander interessant project dat momenteel loopt richt zich op het tegengaan van voedselverspilling. ‘Wij zoeken mogelijkheden om van niet meer verkoopbaar voedsel nieuwe producten te maken. Denk aan overgebleven tomaten, komkommers of broden. Elke dag worden zo’n 700.000 broden weggegooid en als veevoer gebruikt. Een paar bakkers hebben onlangs bedacht hoe ze er nieuwe broden van kunnen maken. Wij onderzoeken een ander mogelijkheid. Door enzymen op het brood los te laten kun je er een soort broodpasta van maken, dat is te gebruiken als suikervervanger. Eind vorig jaar hebben studenten mogelijke toepassingen uitprobeerde. Interessante applicaties voor de broodpasta is bijvoorbeeld in ijs, maar je kunt ook denken aan bijvoorbeeld koekjes.’

Eendenkroos: een nieuwe eiwitbron.

Oud brood krijgt een nieuw leven in ijs en cake.

'Met infranatuur boek je dubbel winst'

Sinds zes jaar heeft adviesbureau Duvekot Rentmeesters B.V. een afdeling ecologie. De inmiddels acht ecologen zetten zich onder andere in voor infranatuur op terreinen van bijvoorbeeld de landelijke netbeheerders TenneT en Gasunie. 'We boeken verrassende resultaten', vertelt ecooloog Rick Karsenbarg.

Deze werkplek had je tijdens je opleiding vast niet voor ogen

'Ik heb altijd gedacht dat ik in een natuurgebied zou gaan werken, maar juist natuur realiseren buiten de hekken van natuurgebieden geeft de basiskwaliteit natuur een grotere impuls.'

Hoe is infranatuur ontstaan?

'Infrastructuur werd altijd goed schoongehouden; er mocht niks groeien. Het zou de spoorlijn, de wegberm, de hoogspanningsverbinding of de gasleiding in de weg zitten. Inmiddels weten we beter! In het licht van maatschappelijk verantwoord ondernemen wordt het stimuleren van biodiversiteit en realiseren van klimaatadaptie steeds belangrijker. Dit resulteerde in allianties zoals Groene Netten en Infranatuur. Ook de beslissing om niet langer met bestrijdingsmiddelen te werken komt hieruit voort.'

Welke uitdagingen onderstonden er?

'Ineens bleek het grind van hoogspannings- en gasterreinen niet meer zo goed te

beheren. Vanuit de veiligheidseisen kun je veel alternatieve onderhoudsmethoden niet meer toepassen. Deze twee bewegingen – het 'onkruid' niet meer goed kunnen weghouden en de gezamenlijke ambities voor meer biodiversiteit – grepen eigenlijk mooi in elkaar. Eén van de oplossingsrichtingen is niet-noodzakelijke verharding omvormen naar kruidenrijk gras, wat goed te beheren is. Als we dat minder vaak maaien, bespaart dat kosten en is er bovendien minder uitstoot van uitlaatgasen. Als we ook nog eens sinusmaaien, waarbij een deel van de vegetatie blijft staan, is er altijd voedsel en dekking voor insecten. De biodiversiteit neemt dan gigantisch toe, hebben we ontdekt. Uit meerjarig onderzoek op een hoogspanningsstation bleken meer dan veertig keer zoveel insecten op het kruidenrijke gras voor te komen dan in grind. De pilot ecologisch maaibeeld bij Gasunie heeft in één jaar tot een verdubbeling van het aantal plantensoorten geleid. Je boekt snel resultaten, wat belangrijk is om mensen mee te krijgen in deze groentransitie.'

Hoe bepalen jullie waar kruidenrijk gras kan?

'Netbeheerders hebben als wettelijke taak om te zorgen voor veiligheid en leveringszekerheid van bijvoorbeeld gas- en elektriciteitstransport. Samen met onze opdrachtgevers kijken we wat nodig is om die taak te kunnen uitvoeren. Biodiversiteit mag veiligheid en leveringszekerheid nooit in de weg staan. Samen met beheerders kijken we op locatie waar verharding noodzakelijk is, waar gras en sinusmaaien kan. Hierbij is het belangrijk om het enthousiasme voor infranatuur over te brengen en je merkt dat beheerders het leuk vinden om geschikte plekken aan te wijzen. Bij Gasunie gaan medewerkers helpen om de biodiversiteit meetbaar te maken. Wij gaan plakvallen neerzetten om de insectendichtheid van ecologisch beheerde terreindelen te monitoren; mannen die normaal gesproken aan installaties sleutelen gaan de plakvallen

Rick met vliegend hert.

voor ons vervangen. Dit bespaart ons ritjes naar Groningen, maar het is vooral leuk dat ze daadwerkelijk helpen aan het onderzoek.'

Hoe groot is de impact van infranatuur?

'Die kan gigantisch zijn, zowel qua oppervlakte als verbindende functie tussen gebieden. Alles wat je realiseert is pure winst. We richten ons bewust op de Basiskwaliteit Natuur: veel algemenere soorten laten een sterk dalende trend zien. Ons land kan blijkbaar niet meer algemene soorten in stand houden. Infranatuur levert een bijdrage aan de basiskwaliteit van de omgeving. Bij elkaar gaat het om gigantische oppervlakten. Dit is precies waar je als ecooloog voor werkt: de wereld elke dag een beetje mooier maken!'

Wil jij ook werken aan infranatuur, check dan onze vacature voor ecooloog in dit magazine!

Gasuniestation Zuidwending met kruidenrijk grasland.

TenneT-beheerder en Rick op zoek naar de kiezelsprinkhaan.

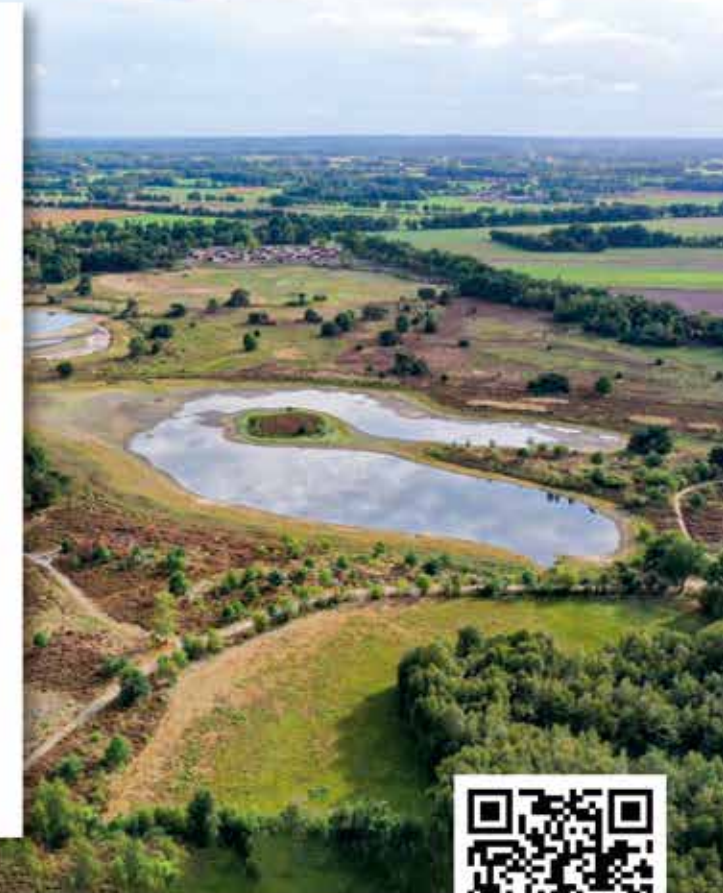
KWARTIERMAKER NATUUR- EN WATERBOUWPROJECTEN

VACATURE

Ben jij een enthousiaste kwartiermaker die zich thuisvoelt bij landschapsinrichting, natuurbouw, waterbeheer, waterbouw, groen en recreatie? Wij zoeken een kwartiermaker die leiding geeft aan een team van 5 specialisten en samen werkt aan natuurherstel en -ontwikkeling, groeninrichting en recreatieve voorzieningen. Je bent betrokken bij verkenningen, inrichtingsplannen tot en met contracten en de begeleiding daarvan. Jij verstaat de taal van vormgevers, ontwerpers en specialisten en brengt hun input tot een uitvoerbaar plan.

Bekijk de vacature en de goede arbeidsvoorwaarden op: www.mug.nl/kwartiermaker

Eelke (l) en Joris (r)

Eelke Rijkema en Joris de Winter worden jouw collega's.

"Op onze afdeling Infra, Water & Natuur werken we elke dag aan het mooier maken van de natuur. We herstellen landschappen, geven landbouwgrond terug aan de natuur en we maken recreatie mogelijk."

Eelke is toezichthouder van één van de grootste noordelijke natuurprojecten.

Samen met Natuurmonumenten, het ministerie, provincies, gemeenten, waterschappen en de aannemer, realiseert hij het natuurherstel van het Fochteloërveen. In het gebied wordt ruim 50 kilometer aan kades hersteld en vervangen door zand- en leemkades. Het hoogveen krijgt hiermee de kans om zich te herstellen en dat is nodig om de zeldzame plant- en diersoorten te behouden.

Joris is projectmanager en werkt aan de voorbereiding en realisatie van natuurherstelmaatregelen van het Natura 2000-gebied Bergvennen en Brecklenkampse Veld. Een groot project waarbij ook onze afdelingen Archeologie, Milieu, Geo-Info en Geo-ICT & Data betrokken zijn. Joris schreef een plan van aanpak voor de realisatiefase en vertaalt de inrichtingswensen en afspraken naar een concreet en definitief ontwerp.

PRAKTISCHE DENKERS

over infra, geo, archeo, milieu en energie

MUG Ingenieursbureau | Leek (Gr) & Zwanenburg (NH) | 0594 55 24 20 | info@mug.nl | www.mug.nl

“Daar willen we een hypermoderne waterstoffabriek bouwen.”

“Daar gaan de rust en de ruimte waar we ooit verliefd op werden.”

21 april 2023 | Kom naar onze open dag bij de FUMO!

De opwarming van de aarde heeft grote gevolgen voor mens, natuur en milieu. We moeten vol inzetten op nieuwe energiebronnen. Maar hoe zorgen we dat die ontwikkeling niet ten koste gaat van de leefomgeving? Typisch zo'n vraagstuk waarmee je te maken kunt krijgen als je werkt bij de Noordelijke Omgevingsdiensten. Je draagt bij aan oplossingen waarin je de belangen van inwoners, bedrijven én het milieu afweegt. Een baan met impact dus. Iets voor jou?

Op 21 april 2023 organiseren we een open dag bij de Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO), één van de drie noordelijke omgevingsdiensten. Onze vergunningverleners, toezichthouders, handhavers én specialisten nemen je mee in de wereld van stikstof, energie, lucht, geluid, bodem en nog veel meer. Ontdek hoe jij kunt bijdragen aan een schone en veilige leefomgeving. Voor nu én de generaties die na ons komen. Meer informatie vind je op www.fumo.nl.

Werken bij de Noordelijke Omgevingsdiensten.
Voor een schoon en veilig Noord-Nederland.